Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ... 21-һээ гарана | № 194 (15817) | 1981 оной августын 23, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

ТАРЯА ХУРЯАЖА ЭХИЛБЭ

Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой тараан ажалайхид Үвал, Үргэн-Хүнды гэжэ газарнуудта орооһо таряагаа хуряажа эхилбэ. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 140 гектар шэнииисэ амяарлагдан унагаагдаа.

Тус ажахы арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 2200 гектар таряалан дээрэһээ орооһо таряа абахаар хараална.

Хуряалга дээрэ тараанай 6 комбайн хүдэлнэ. Эндэ колхозой үнинэй механизатор С. С. Барабанщиков, Н. Д. Васильев, А. Н. Анохин, Б. А. Бурлаков, Г. Д. Бельский, А. Алымов гэгшэд ажаллажа, үдэрэйнгөө нормо үлүүлэн дүүргэнэ.

Энэ жэлдэ мүн лэ ган гасуур боложо, орооһото ургамалнуудай ургасада ехэ гарза хохидол ушаруулаа. Хэды иимэ байдалтайшье һаа, бүхы дээрэ 28 мянган центнер орооһо таряа хуряажа, тэрэнэйнгээ 11 мянган центнерыень үрэһэндэ хааха түсэбтэй юм.

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

БАРИЛГАШАН СОЛОЁО ДУДУУЛАН

...БАН нэгэдэхи түсэбтэ табан жэл ал... түгэсөөр урагшаа дабшажа яба... КПСС-эй XXVI съездын документнүүд ... совет арадай социальна хүгжэлтын, ... зоной һуудал байдал саашадань һай... ...жын асуудалнууд ехэ һуури эзэл... Съездын тодорхойлһон программын ... шэнэ табан жэлэй хугасаада совет ...дай аша түһада зорюулһан томо то... ...нэжээнүүд абтаха байна. Юрэдөө, ...ын материалнуудай мүр бүхэниинь ...н бүхэнэй һуудал һайжаруулха, ажа... ...нгэлэн, баян дэлгэр байдал тогтоо... ...эрэтэ зорюулагдана гэхэдэ, ямаршье ... болохогүйл.

...зониие таатай зохид, болбосон ту...й байраар хангалга хадаа бэелүүлэг... тэрэ программын нэгэ гол шухала ... болоно. Табан жэлэй манда үр... олхохо аша түһань энэл ха юм даа. ...ын гэрнүүд манай ажабайдалда али ...ы ехэ зол жаргал асарна, ерээдүй... урагшатай хүбн заяанай үндэһэ һүү...бина бшуу.

...өөрөө байрын гэрнүүдые баридаг ...жолтэй хүнби. Минии хүдэлдэг ком...н, бүхы коллектив имагтал энэ һайн ...к бүтээнэ, хүн зоной саашанхи жаргал... ...дэлай эшэ үндэһэ байгуулалсана. ...э хэлэхэ эрхэтэйшьеб гэжэ һананаб. ...өөн ганса арбадахи табан жэл соо ...даһан ажал хэрэг тушаа богонихо... тогтоһуу. Манай Улаан-Үдын гэр ба... ...н комбинат городой байрын гэрнүү... баридаг нилээд томо эмхи болоно. ...һэн табан жэлэй туршада манай ...нат городой айлнуудта 232,8 мян... дүрбэлжэн метр талмайтай байрын ...ндые бодхоон үгэжэ түбхинүүлээ. ...едэ комбинадай хүсые ехэ болгохо, ...н янзын гэрнүүдые барилгада шэлжэн ...ра шэнэдхэн хүбилалгын ехэ хэмжээ... хүдэлмэри хэгдээ.

...омбинадай захиргаан, партийна болон ...фсоюзай организацинууд кадрнуудые ...турытай болгохо, мэргэжэлынь дээшэ... ...э асуудалда саг үргэлжын анхарал ...тална. Мүнөө манай коллективтэ це... партийна табан организаци, пар... ...н долоон бүлэг байгуулагданхай. Энэ ...р хадаа партийна нүлөөгэй, хүсэнэй ...эжэ байһые гэршэлнэ. Шэнэ техно... ..., ажалай ашаг үрэтэй эмхидхэл дэл... ...ээгдэнэ. Хабсаргагшадай, модошо... ...ашуулай, бетонщигуудай болон бусад ...эжэлтэдэй 31 бригада манай коллек... ...э хүдэлжэ байдаг гээшэ. Арбан ком... ...тнууд бригадираар томилогдонхой.

...түү бригадануудта бата найдамтай, ...турытай коллектив байгуулагданхай. ...мунистнууд Вяткинай толгойлдог модо... ...эршэдүүлай, Верхушинай—слесарьнүү... ...й бригаданууддай ажалай үрэ дүн хо...өө һайн байдаг. Бригадна подрядай гү...эр ажал эмхидхэхэ дүршэл манда ...нөөр хэрэглэгдэжэ байна. Энэ арга ...шэл хадаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүл... ...лүүгаргашаһаа зайсуулха, материаль... урмашуулга нэбтэрүүлхэ, ха... юумэндээ гамтайгаар хандаха ... байдал олгоно, хүмүүжүүлхы ехэ ... дүүргэнэ. Иигэжэ һүүлэй үедэ ком...надай бүхы дээрээ зарим гэр бод...огоре горитой хэмжээнэй алмалта түй...а шадаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

...өөрөө гэр барилгын энэ комбинад... 1965 онһоо хүдэлнэб. Мүнөө найма... ...н жэлээ хабсаргагшадай бригадые тол...ноб. Энэ үе соо манай ажабайдалда, ...ан хэрэгтэ нилээд олон хүбилалта, һэл... ...тэ болоо даа. Зарим хүнүүд хүндэ хү...эр байдалһаа тухашархадаа, хүдэлмэри... ...е гаража ошохо. Хэды тиигэбэшье ан... ...да суглараһан гол хүсэн үрдахи зорил...бо дүүргэжэ, коллективэйнгээ улам хү... ...эрэжэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа яба...н юм.

Би бригадир даабаритай хүн һэн ту... ...дэд залуушуулгые барилгын орёо хүдэл...ридэ һургаха, дүршүүлхэ, гарынь ган...нида хүргэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө орол...жо ябадагби. Залуу хүн манай ерээ...дүйн хамаан, найдамтай түшэг тулгуурим... ...за юм даа. Залуу хүдэлмэришэдэй ...һонхинь хамтын байрада байна. Үглөө...гүүр гэртээ эдеэлэнгүй хүрэжэ ерээд бай... хаяа ядахагүй. Эдэ мэтэ түшаа анхарангүй байжа яажа болоплойб.

Минии даадаг хабсаргагшадай бригада юһэн хүнһөө бүридэнэ. Нэгэ коллектив болоһонһоомнай хойшо гурбан жэл үнгэрөө. Энэ үедэ нэгэл нүхэрнай шалтагаараар комбинадһаа гаража ошоо һэн. Бидэ комбинадайнгаа үйлэдбэрилэн гаргаһан томо панельнэ детальнуудаар байрын гэрнүүдые баринабди. Дүрбэн ондоо газарта хүсэеэ хүбаарилан ажаллаха баатай бологдоно. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо Шулуутада зургаадахи, Онохойдо мүн лэ зургаадахи, Табхарта хоёрдохи гэрээ бодхоожо байнабди. Эдэнэр гурбан дабхар, 24 квартиратай. Тиихэдэ Восточно поселогто 80 квартиратай гэрэй нэгэдэхи дабхар хабсаргагдажа байна.

Улад зоной аша түһын түлөө ажал хэдэг хүнүүд түла гэрнүүдэй торхые һайнаар лэ бүтээхые эрмэлзэдэг байһамнай мэдээжэ. Тиигээдшье манай бригадын барижа дүүргэһэн гэрнүүдые «һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссн тушаан абадаг. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхилһэнһээ хойшо жэгдэ һайнаар хүдэлжэ байнабди. Түрүүшын хоёр кварталай даабари үлүүлэгдэнхэй. Тобшолон хэлэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө коллективээрээ оролдонобди. Арга боломжошье бии. Бригадын гэшүүн бүхэн шадабаряар түгэс, харюусалгатайгаар хүдэлдэг, эрхим журамтай гэжэ магтаха шухала.

Гэр бодхоон хабсаргаха хэрэгсэлнүүдэй (деталь) таһалгаряагүй асарагдажал байгаа хада үрмэтайгаар, эршэтэйгээр ажаллаха эрмэлзэл түрэнгүй яахаб. Жэшээнь, Табхарай нэгэ гэрые бултаараа сугларжа, хоёр халаанда хүдэлжэ, һара соо дүүргэжэрхёо һэмди. Комбинадай үйлэдбэриин шэнэдхэн хүбилгагдажа байһан ушарһаа уламжалан, хэрэгсэлнүүдэй бүтэсэ хангалтагүй. Тиигэжэ бидэнэй хүдэлмэри удаархаяа һанана. Энээн тушаа асуудал дирекциин үмэнэ табигдажал байдаг гээшэ.

Барилгашадай хэдэн олон объектнүүд дээрэ үбэл зунгүй, хүйтэн, халууншье сагта, саһан шуурганшье боложо, бороошье орожо байг — хүдэлдэгынь мэдээжэ. Тиимэ мүртөө дулаасаха, хубсаһаяа хатааха, эдеэлхэ, саг зуура амаржа боломоор һайнаар түхеэрэгдэһэн вагончигууд хаанашье хүрэнэгүй. Комбинадтамнай центральна канализаци гэжэ байхагүй. Нэгэдэхи автобаза үһа зөөхэ автомашина үгэлгэеэ таһалдуулна.

Тэмдэглэмээр үшөө нэгэ юумэн бии. Хүдэлмэришэд саг соогоо булта ажаллаха газартаа ерэжэ, хүдэлмэреэ эхилдэг һаа, ямар һайн байха һэм. Теэд манай комбинат хүрэтэр ошохо ёһотой 20-дохи маршрудай автобуснууд ходо ехээр хожомдожо ерэдэг, элдэб шалтагаанаар харгыдаа гарадаггүй. Тэрээнһээ боложо, 7 час 30 минутада ажаллажа захалха хүнүүд, 9, 10 час багаар али болохо харгын машинада аһажа ерэдэг. Иимэ байдал манай коллективэй байдалда ямар ехэ хохидол үзүүлнэ гээшэб! Энээн тушаа дары хэмжээ абалтай гэжэ һанагдана.

Усадхагдаагүй ехэ, бага дутагдалнууд яашаха һэм. Зариманиинь манай гэмээр ушарна. Хэды тиигэбэшье һаань, комбинадай коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй XXVI съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжонуудаа элсүүлхые оролдоно. Энэ тэмсэлдэ манай багахан ажалша коллективэй гэшүүд ееһэдынгөө хубитые оруулжа шадаха гээд мэдүүлнэб.

В. МАЛЫШЕВСКИЙ,
«Главбурятстройн» гэр барилгын комбинадай хабсаргагшадай бригадын бригадир, КПСС-эй гэшүүн.

АГРОЦЕХ ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын Ленинэй ордента локомотив-вагон саһабарилгын заводой хамһабариин ажахы мяха үйлэдбэрилгын томо комплекс болонхой юм. Эндэ жэл бүри хэдэн арбаад тонно мяхан үйлэдбэрилэгдэжэ, заводой ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта тушаагдажа, энэ шухала продуктаар хүдэлмэришэдэй эрилтэ хангаха хэрэгтэ горитойхон туһа хүргэнэ.

Энэ жэлэй апрель һарада заводой агроцехтэ үшөө нэгэ ехэ хүбилалта болоо — шубуунай оньһожоруулагдамал типовой байра ашаглалгада үгтэнхэй. Тус барилга хадаа хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангаданхай. Шубуу үсхэбэрилхэ талаар республика дотороо түрүү предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Энэ комплексын 5 мянган тахяа үдэр бүри 3.5 мянган үндэгэ үгэнэ. Тиигэжэ богонихон хугасаа дотор ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдтэ 326 мянган үндэгэн худалдагдаа гэхэ гү, али заводой хүдэлмэришэн бүхэндэ зунай гурбан һара соо 300 үндэгэн хүртэһэн болоно гээшэ.

Заводой агроцех улам үргэдхэгдэхэ юм. Мүнөө жэлдэ «Бурятцелинстройн» барилгашад үйлэдбэриин хүсэ ехэдхэхэ ба оньһожоруулха талаар 100 мянган түхэригэй ажал хэхээр хараална.

П. БУРМАКИН.

Республикымнай ажалай үдэр

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Прибайкалиин районой харгы барилгын 1-дэхи управлениин коллектив баяр ёһололой оршон байдалда ажалайнгаа үшөө нэгэ амжалтые тэмдэглэбэ. Эндэ баригдажа байһан Троицкое—Ильинка гэжэ авто-харгын һүүлшын 2.7 километр утатай участогые гүрэнэй шалгалтын комисси «һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаан абаа.

Мостовко, Юговэ, Троицкое гэжэ тосхонуудые тойрон гараһан 22 километр утатай энэ харгы эрхимээр баригдажа, асфальтаар хушагдаһан байха юм. «Эрхүү — Улаан-Үдэ» гэжэ автотрассын нэгэ хубинь болохо үргэн дардам энэ харгые Владимир Григорьевич Мусоновой бригада бүтээгээ. Тус бригада хамтын нэгэ нарядаар хүдэлдэг юм. 1980 оной ажалай дүнгөөр тус коллектив «РСФСР-эй автомобильна харгын министерствын эрхим бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Бригадын гэшүүд автогрейдерист Иван Васильевич Низовцев, бульдозерой машинист Илья Тимофеевич Ильков, газоэлектро-гагнууршан Иван Леонтьевич Балабанов гэгшэд РСФСР-эй Авто-харгын министерствын Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн, нэрээ харгы барилгын 1-дэхи управлениингээ Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшүүлһэн байха юм.

Тус управлени район соогоо түрүү коллективүүдэй нэгэн гэжэ үнинэй суурханхай. Эбтэй эетэй энэ коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлыешье амжалта түгэс эхилһэн юм.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

Ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхын, орооһо таряа хуряахын хажуугаар намарай паар хахалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Ажалай Улаан Тугай ордента, ажахын суута тракторист Иван Алексеевич Братеньковой даадаг звенодо 4 трактор ажаллана. Тэдэнэр 100 гектар таряалан элдүүрилээ. Мүн эндэ К-700 түхэлэй 3 трактор культиваци хэнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Хүршэнэрэй мүрысөөн

Улаан-Үдэ Шэтэ хоёрой почтамтын коллективүүд хоорондоо мүрысэн ажалладаг юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хахад жэлэй социалис мүрысөөнэй дүн һаяхан гаргагдажа, олзо оршын түсэбые 100.1 процент дүүргэһэн Улаан-Үдын почтамтын коллектив түрүүлһэндэ тоологдобо.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн почтамтын хэлхээ холбооной 68 предприятиин дунда гүрэнэй түсэбые 116 процент дүүргэһэн корреспонденци тараадаг участогаархин (начальнигынь Л. И. Камынина), Заречный отделени (начальнигынь В. Д. Елизарова) түрүү һууринуудые эзэлжэ, дамжуулгын Улаан туг болон мүнгэн шанда хүртэбэ. Эндэ социалис мүрысөө эмхидхээд, хүдэлмэриень зүбөөр эмхидхэһэн предприятиин хүтэлбэрилэгшэд ба профсоюзай организаци ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Шэтын почтамтын түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар үнгэрһэн хамтынгаа суглаан дээрэ улаан-үдынхид дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба.

Б. СОТНИЧ.

УЛААН ТУГУУДТА ХҮРТЭБЭ

Байгша оной хоёрдохи кварталда Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай организацинуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд һаяхан гаргагдаба.

Хүн зондо эд бараа худалдаха түсэбөө 107,8 процент дүүргэһэн Советскэ райпогой коллективтэ Роспотребсоюзай, болон гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаха болобо.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой дамжуулгын Улаан туг хоёрдохи мүнгэн шантайгаар Баргажанай райпогой коллективтэ барюулагдаха болоо. Тэдэнэр эд бараа хүн зондо худалдаха түсэбөө 102.3 процент дүүргэһэн байна.

Тиихэдэ Буркоопсоюзай болон гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта, хоёрдохи мүнгэн шанда Кабанскын райпогой коллектив хүртэбэ.

Хорин райпогой коллектив Хүндэлэлэй грамота ба гурбадахи мүнгэн шанда хүртөө.

З. МИНЕЕВА,
Буркоопсоюзай эмхидхэлэй таһагай инструктор.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Һү шэмэ ехэтэй үүлтэртэ малаараа манай Юрөөгэй гол Сэлэнгэдээ, республикадаашье үнинэй суурхадаг байһан гээшэ. Социалис Ажалай Герой П. Б. Жалсанова, Эхэ оронойнгоо зүүн талада эгээн түрүүлэн үнеэн бүриһөө 15 мянга гаран килограмм һү һааһан Д. Д. Цырендоржиева гэгшэдэй алдар солын үг залгаха хүсэлэнтэй һаалишад мүнөөшье олон.

Сэхыень хэлэхэдэ, суута эдэ һаалишадай түйлаһан дүнгүүд һүүлэй хэдэн жэлэй үедэ дабагдаагүй юм. Ушар юуб гэхэдэ, үнгэрһэн табан жэлэй үбэлжэлгэ бүхэндэ манай ажахы тэжээлээр дуталдажа, хабарай, зунай сагта бэлшээри гандажа, һү һаалин үйлэдбэрилгэдэ ехэхэн һаад ушаруулһан байна. Тиигэбэшье колхозой түрүү һаалишад дүршэл, оролдолгынгоо ашаар түсэбтэ даабаряа жэл бүри бэелүүлжэ байгаа. Түсхайлбал, Дээдэ-Юрөөгэй фермын манай коллектив арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ шадаа һэн.

Мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарине август һарада бэелүүлээбди. Тиигэжэ болзорһоо табан һараар урид жэлэй түсэб дүүргэгдээ гээшэ. Жэлэй эхинһээ 3218 центнер һү һаагаад, августын 4-һөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй календаряар хүдэлжэ эхилбэбди.

Иимэ үрэ дүнгүүд амар бэлэхэнээр түйлагдадаггүй ааб даа. Энэмнайл хүнүүдэй оролдолгоһоо, мэргэжэл шадабариһаа эхитэй ха юм. Байгша ондо түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй согсологдожо байдаг. Коллективэй хүдэлмэриин дүн согсолхо суглаанууд дээрэ үйлэдбэриин асуудалнууд зүбшэгдэжэ, ямар аргаар бүри ехэ һү һаахабибди гэһэн нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн болодог.

Манай фермэдэ дүршэл шадабаритай һаалишад олон. Санжидма Цыбикдоржиева эгээн залуу, гэбэшье дүршэлөөрөө бэрхэ болонхой. Эндэ нюусашье үгы, тэрэ хүдөө ажахын институдта һураһан хадаа мал ажал һайн мэдэнэ ха юм даа. Зүгөөр эрдэм мэдэсээ болото ажалай жэшээ дээрэ хэрэглэжэ шадаһаниинь хадаа өөрынь бэлиг, шалабари ха юм. Оролдосогүйгөөр амжалта түйлахагүй байгаа. «Санжидма жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ даабарине 40 центнерээр үлүүлэн дүүргээд байна. Жэлэй түгэсэтэр 3 мянганай дабаа дабаха бээзэ гэжэ найданабди. Һаяхана манай түрүү энэ һаалишан партиин гэшүүндэ абтаа. Энээгээрнь бидэнэр бултадаа баярлажа ябагшабди.

Валентина Рябова, Софья Зверева гэгшэд мүн лэ залуу һаалишад. Тиигэбэшье тус тустаа жэлэй түсэбһөө гадуур 20 центнер һү һаагаад, амжалтаяа арьбадхажа байна. Мидаг Чултумова, Надежда Табхарова, Зоя Галсанова болон бусад бултадаа хубиингаа түсэбүүдые бэелүүлэнхэй.

Бүтэдөөрөө иигэжэ эбтэй эетэйгээр оролдоһоноймнай аша үрэ энэ ха юм. Бэлшээриин үедэ бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэ зорилготойгоор үнеэдээ үдэр, һунигүй адуулжа, заатагүй гурба дахин һаанабди. Тиихэдэ һүнэй шанарта илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Фермэдэмнай һүнэй шанар шалгаха түсхай лаборатори бии. Үдэр бүри һүнэй арюун сэбэрынь, тоһолигынь тодорхойлогдоно. Тэрэнэй дүн түсхай экран дээрэ харуулагдадаг. Энэ жэлэй гурбан һарын туршада бүхы һүеэ 1-дэхи сортоор тушаагаабди, харин июль һарада иимэ шанартайгаар 99 процентнь абтаа. Энэмнай баһал һаалишадай харюусалгаһаа, эрилтэ табигдаһанһаа, урмашуулһанһаа болоно бшуу.

Гурим, журам гээшэ ажалай эмхидхэлһээ эхитэй байһаниинь мэдээжэ. Бидэнэр, фермые даагшад, өөһэдөө бултанда жэшээ харуулжа, коллективээ дахуулан ябаха ёһотой ха юмбибди. Би бүхы наһаараа һаалишанаар хүдэлөө хүм. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 4500 килограмм хүрэтэр һү һааһаншье байнаб. Һүүлэй арбан жэлэй туршада фермые даажа ябанаб. Түрүүшын жэлнүүдтэ ахалагша һаалишанаар хүдэлжэ, өөрөө үнеэдые һаалсадаг бэлэйб. Тэрэ гуримда дадаһанаараа мүнөөшье бултанһаа урид үглөөгүүр фермэдээ ерэдэг, удэшэлэн баранай һүүлдэ гэртээ харидаг гээшэб. Тиихэдэ коллективэй гэшүүн бүхэндэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха зуураа, ажалдань али болохоор туһалха гэжэ оролдохош. Үбэлжэлгын үедэ ажалаа һайнаар эмхидхэхэ, малаа үбһэ, тэжээлээр таһалдуулхагүй гэжэ оролдохош.

Манай фермэ Дээдэ-Юрөөдэ байрладаг. Үнеэдэймнай үбэлэй байра мүнөө үеын эрилтэдэ харюусанагүй. Эндэ һү һаалиин шэнэ комплекс байхагүй, харин хэзээ үни сагта баригдаһан хуушан байра юм. Тэрэнээ дулаалха, тэжээл бэйлүүлхэ цехые эртээнһээ хүсэн соонь хүдэлгэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди. Имагтал буйлуулагдаһан тэжээлээр үнеэдээ хангаха гэжэ оролдогшобди.

Һү ехээр һааһын түлэ үнеэдээ һубайруулангүй, саг соонь тугаллуулха хэрэгтэй ааб даа. Бидэнэр жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал абанабди. Үнеэдээ һубайруулхагүй, саг соонь ороондо оруулха гэжэ һаалишан бүхэн оролдодог юм. Мүн зоотехнинарна мэргэжэлтэдэй, ажал эрхилэгшэдэй зүгһөө хиналта, шалгалта хэгдэжэ байдаг. Зүгөөр манай һаалишад, һануулга, хашалтагүйгөөр, өөрынгөө харюусалга, эрмэлзэлээр энэ шухала хэрэгээ сагболзортонь бэелүүлжэ ябадаг. Үнеэдэй һубайрха ушар манай фермэдэ усадхагдаа гэжэ хэлэхэ байнаб.

Үбһэ тэжээлэй элбэгһээ һү шэмэ дээшэлдэг хадань, манай коллектив тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Коллективэй гэшүүн бүхэн 15 центнер үбһэ бэлэдхэхэ уялга абанхай. Үнеэдээ һааха сагай забһарта һамбаа оложо, сабшалан дээрэ ажалланабди. Уялгаяа заабол бэелүүлхэ байхабди.

Жэлэй түсэб дүүргээбди гээд, һанаагаа амарангүй, харин түйлаһан амжалтадаа түшэглэн, улам урма зоригтойгоор ажаллажа, шалаал һаа ехэ һү түсэбһөө үлүү һааха гэжэ оролдохо байнабди.

Д. ЦЫРЕНДОРЖИЕВА,
Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Дээдэ-Юрөөгэй фермые даагша.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

Зунай һүүлшын һарада ...ажахынууд үбһэ тэжээл эрчэмтэйгээр бэлэдхэнэ. Үбһэ сабшалта үргэлжэлһөөр. Силосой ургамалнууд эдеэшээ. ...тэй складуудта таряа... ...й үлэгдэлнүүд суглуулагдана.

СССР-эй ЦСУ-гай августын 17-ной мэдээнүүдэй ёһоор, 71.4 миллион гектар талмайн гаримал ба хээрын ногоон сабшагдаад байба. Украинын, Казахстанай, Московско, Калининска ба Ивановска областьнуудай олон ажахынууд үбһэ бардам хүрэхөөр бэлдэжэ абаа. Орон дотор бүхыдөө 51.9 миллион тонно үбһэн нөөсэлэгдөө. Энэнь нёдондонойхиһоо горитой ехэ болоно.

Сенаж даралга үргэлжэлһөөр. Примориин ба Хабаровска хизаарнуудай, Астраханска, Калининградска, Томско областьнуудай колхоз, совхозууд сенаж дараха түсэбөө дүүргэбэ.

Тэжээлэй шанарта ехэ анхарал хандуулагдана. Үбһэнэй, сенажай ба силосэй хэр һайн байһые, тэрэниие бэлэдхэхэ ба хадагалха технологиин хүбилалтада нүлөөлхэ арга олгодог приборнуудаар олон ажахын лабораторинуудые хангаа юм.

Белогоор баян ургамалнуудай набша намаагаар бэлэдхэгдэдэг ба тэжээлэй орооһоной орондо хэрэглэгдэдэг холимог силос булюу ехээр дарагдана. Белоруссиин ба Эстониин ажахынуудта иимэ силос һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэнэ. Орон дотор бүхыдөө 22 гаран миллион тонно силос, тэрэ тоодо карбамидаар болон азодоор баян бусад синтетическэ нэмэлтэнүүдээр шанаржуулагдаһан 4,2 миллион тонно силос дарагдаад байна.

5,1 миллион тонно хэмэл аргаар хатаагдаһан ногооной гурил ба бусад хуурай тэжээл үйлэдбэрилэгдөө.

(ТАСС-ай корр).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

АХА ДҮҮГЭЙ БҮЛЭ ДОТОР

СЫКТЫВКАР. (ТАСС). Эртэ урдын түүхэтэ Комиин газар дайда дээрэ ехэ һайндэр боложо байна. Автономито республика тогтоогдон байгуулагдаһаар 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэнэ. Дурасхаалта ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй обкомой, Комиин АССР-эй Верховно Соведэй баярай суглаан августын 21-дэ эндэ болобо.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгые альга ташалгаар угтаа. Тэрэниие партиин Комиин обкомой нэгэдэхи секретарь И. П. Морозов соносхобо.

Партиин үдэр бүриин анхарал оролдолгогүйгөөр, ехэ ород арадай, совет ороной бүхы арадуудай үзүүлдэг аха дүүгэй туһаламжа — жаран жэлэй турша соо автономито республикын түйлаһан амжалтануудай үндэһэ һуури болоно гэжэ тэмдэглэгдээ.

Хойто зүгэй энэ хизаарта долоон томо город, городой түхэлтэй хүдэлмэришэдэй 48 посёлок урган бодонхой, нефть, газ, нүүрһэ гарган абаха, болбосоруулан шанаржуулха, модо бэлэдхэхэ ба зөөхэ комплекснууд баригдаа. Коми АССР ороной Европейскэ хубидахи түлишын ба элшэ хүсэнэй шухала бааза болонхой. Хүдөө ажахын соёл болон эрдэм наукын талаар ехэ хүбилалтанууд болоһон байна. Экономикын, социальна ба соёлой байгуулалтын талаар түйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө автономито республика Ленинэй, Октябриин Революциин, Арадуудай Хани барисаанай орденуудаар шагнагданхай.

Комиин АССР-эй ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлые этигэл түгэсөөр эхилээ. Эдэнэр партиин XXVI съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулхаар шиидэнхэй.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баталан абаба.

РУМЫНИИН НАЦИОНАЛЬНА ВЫСТАВКЭ

Августын 21-дэ Москвада, Улаан Преснэдэхи выставкэнүүдэй комплексдо нээгдэһэн Румыниин Социалис Республикын национальна выставкэ социалис общество байгуулгын талаар румын арадай түйлаһан амжалтануудта зорюулагдана.

Выставкые нээлгэндэ нүхэд Н. А. Тихонов, В. И. Долгих, РКП-гэй ЦК-гай Политгүйсэдкомой гэшүүн, СРР-эй правительствын Премьер-Министр И. Вердец, РКП-гэй ЦК-гай Политгүйсэдкомой гэшүүндэ кандидат, правительствын гэшүүн И. Урсу гэгшэд байгаа. Мүн эндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, Румыниин правительственна делегациин гэшүүд, Советскэ Союзда байдаг хэдэ хэдэн дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор байлсаба.

Выставкые нээлгын баяр ёһололой үедэ И. Вердецэй, Н. А. Тихоновэй үгэнүүдые хэлэхэдэнь, эндэ сугларагшад альга ташалгаар угтаа.

И. Вердец выставкэеэ нээбэ. СРР-эй ба СССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Удаа тээнь выставкые харалга эхилээ. Тэрэнэй экспонадууд шэнэ ажабайдал зохёон байгуулха хэрэгтэ Румыниин ажалшадай түйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэнэ. Стенднүүд ба нэмэл талмайнууд дээрэ автомобильнууд, нефтиин түхеэрэлгэнүүд, барилгын ба харгын техникэ, хүнгэн ба модо болбосоруулдаг промышленностиин продукци олоор табигданхай. Тэрэшэлэн Румыниин эрдэмтэдэй түйлалтануудтай, ороной соёлой ажал хэрэгүүдтэй эндэ танилсажа болохо байна. Румыниин национальна выставкэ — Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай СРР-эй бата хани барисаатай байһанайнь эли тодо гэршэ болоно. (ТАСС).

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ—КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР

ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИИН НЭГЭ ҮДЭР

Үбһэ ногооной арюун һайхан анхилхан нэбшээндэ бэедээ мэдэрэмээр минут эльбэн, тиимэ нэгэ аятай зохид байдал үзүүлээдхинэ. Энэмнай Улаан-Үдын районой «Советскэ Россия» колхозой Барыннай Булаг гэжэ тосхон шадар оршодог Нуга гэжэ сабшалан болоно. Эндэ түс районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай районой комитедэй түрүүлэгшэ, эдэбхитэ агитатор Владимир Мантахаевич Бутухановтой эрэбэбди. Үбһэшэдэй дүтэлхэ бүримнай зайгуушуулай сеггэй хүхюун эжэдэ зугаа зэдэлжэ, бидэнэй сэдьхэл зүрхые мүн лэ хүдэлгэнэ. Энэ звенодо 16 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй 9-нь комсомолшууд. Бусад нүхэдынь дүй дүршэл ехэтэй наһажаал үбһэшэд болоно. Тэдэнэр сайхана дүүргэжэ байба. Үнинэй луговод Гавриил Осипович Семенов хажуур дабтажа һууна. Звеногой хүтэлбэрилэгшэ Иван Егорович Воробьев. Тэрэ бидэниие угтажа, хажуур дабтажа һуугшэ зүгтэй хөөрэлдэгтэ гэжэ урибэ.

— Сайн байна, нүхэд! Үсэгэлдэр би таанарта мүн лэ сайнаар байһадатнай эрэжэ, хөөрэлдэжэ ошоо һэм. Мүнөө байна республикын «Буряад үнэн» газетын корреспондентэй эрэбэбди, — гээд Владимир Мантахаевич Бутуханов сэгтэй хүхюухэн үбһэшэдтэ хандаба.

Үбһэшэд нэгэ хүн шэнги үбгэн луговод Гавриил Осиповичые хажууда сугларан: — Һайн, һайн, үдэршье бүри эрэн байгаа һаатнай хамаагүй, шанэ һонин дуулаха дуратайбди, — гэлдэнэ.

— Мүнөөдэр район дотор үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ хэр ябажа байна тухай «Нүүдэл экран» гаргажа эрэжэ ерээбди. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэри район дотор һаяхана урагшатай ябажа байна. Танай звено муу бэшэ амжалтатай. Таанар 1900 центнер үбһэ ямажо, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Энэ ехэ һайн. Энэ хэбээрээ сашалаа хүдэлхэ бэзэт гэжэ найданабди, — гээд Владимир Мантахаевич Бутухановай хэлэхэдэ, үбһэшэд урма баяртайгаар харюусана.

— Та тон зүб хэлэнэт. Сабшалангайнгаа үбһэ шадаал һаа, түргэнөөр хуряажа абахаһаа бэшэ манда ондоо зорилго байхагүй, — гэжэ Гавриил Осиповичой Семеновой маһаран хүнихэдэнь, бусад нүхэдынь хүгшэн залуугүй — бултадаа: «Тиимэ, тиимэ», — гэлдэнэ.

— Иимэ хөөрэлдөөн ажалдамнай туһа хүргэдэг. Ерэжэ амжалтыемнай бусад звенонуудтай зэргэсүүлэн жэшэжэ, дуулгаһандатнай ехэ баяртайбди, — гээд звеное даагша И. Е. Воробьев мэдүүлбэ.

— Бидэ энэ талмайгаа үшөөшье түргэн сабшажа, хуряажа абаха байгаабди. Түрүүшээр техникэмнай үсөөдэжэ, нэгэ бага гээгдэлдэ орообди. Трактор болон бусад агрегадуудые нэмэжэ үгэһэнһөөнь хойшо ажалнай яһала урагшатай болоо, — гэжэ луговод Гавриил Осипович сэгтэй дорюунаар хөөрэнэ.

— Түгаар колхозой правлени соо танай түрүүлэгшэ Михаил Калистратович Мокров тон тухай, Гавриил Осипович, омогорхолтойгоор хөөрөө һэн. Та, үнинэй луговодоор ажаллажа, ехэ дүй дүршэлтэй болонхой гээшэ аабзат даа, — гээд үбгэн луговодто хандабабди.

— Тиимэ, яһала үнинэй, 15 жэлэй туршада хадалан сабшалан үһалжа, үбһэ ногоо ургуулхын түлөө оролдонобди. 1981 ондо энэ Нуга гэжэ газарта 43 гектар сабшалан, Верхняя Городьба нютагта—36 гектар, Орёлкодо—12 гектар, Засопко гэжэ һууринда 50 гектар талмай үндэлүүлэ һэмди. Мүнөө Нуга гэжэ сабшалангай, Верхняя Городьбагай, Орёлкын үбһэ ногоон хуряагдаба. Засопкын талмайн ногоон сабшагдажа, абтажа байна гэшэ.

— Энэ үһалагдаһан газарнуудай гектар бүриһөө хэды центнер үбһэн абтанаб, — гэжэ тэрээнһээ хандабабди.

— Ургаса яһала һайн гараа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 25—30 центнер үбһэ хурааабди. Бүхэдөө манай звено үбһэнһөө гаратараа 2100 центнер үбһэ суглуулжа, колхоздо тушаахаар хараалынабди. Тэрэнэй түсэбөө һуурагтэ ехэ болохо. Нёдондонойхиноо мүн лэ нилээд дээгүүр хэмжээнэй үбһэн абтахань гэжэ ха, — гэжэ Гавриил Осипович Семенов хөөрэнэ.

— Манай звенодо хаданай залуушуул — комсомолшуул. Тиихэдэ Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикаһаа ерэһэн 6 хүдэлмэрилэгшэд бидэндэ туһалнэ, — гэжэ звеное даагша Иван Егорович Воробьев нэмэбэ.

Звенодотнай агитаторнууд, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэдэг гү? — гэжэ асуухадамнай үбһэшэд нэгэн дуугаар:—Ерэдэг. Теба хоноод лэ ажалаймнай дүн гаргагдана. Мүрысөөнэй дүнгүүд тухай Жэрэмэй сельскэ Совёдэй түрүүлэгшэ Леонид Васильевич Тютрин ерэжэ хөөрэлдөөн үнгэргэдэг. Үсэгэлдэр районоймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай районой комитедэй түрүүлэгшэ В. М. Бутуханов ерэжэ, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргөө, — гээд тэдэнэр бултадаа харюусанад.

Колхозой түрүүлэгшэ Михаил Калистратович Мокров үбһэшэдэй тухай хөөрэхэдөө Гавриил Осипович Семенов колхоздоо нилээд ехэ туһа хүргэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Гавриил Осипович олон жэлэй туршада фермые даагшаар, удаань колхозой түрүүлэгшээр хүдэлөө һэн. Һүүлэй арба гаран жэлэй туршада луговодоор ажаллана. Нүхэр Семенов 65 наһа хүрэбэшье хүнгэн зандаа. Бүхы ажалдамнай эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, жэл бүри үбһэ ногооной баян ургаса ургуулна. Колхоз соогоо мэдээжэ, хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр 1980 ондо «Ажалай шэн габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байна. Иимэ шударгы бэрхэ колхознигуудай анхарал оролдолгоор арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нёдондонойхиһоо үлүү ехэ үбһэн абтажа байна.

Социалис мүрысөөндэ Филипп Митрофанович Черных гэгшын звено эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр Сэлэнгэ мүрэнэй олтирог тохойн 150 гектарай үбһэ ногоо хуряагаа. Тиихэдэ Хёлгын голой тохойн 50 гектарай ногоо сабшажа байна. Тэдэнэр 3600 центнер тэжээл бэлэдхэхэ даалгабаритай һэн. Мүнөө 4200 центнер үбһэ һурилбэ.

— Михаил Лазаревич Китаевай звено 1400 центнер үбһэ сомобо. Энэнь даалгабариһаа 200 центнерээр ехэ юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нютагайнгаа сабшалан дээрэ яһала һайн ногоо ургуулжа шадаабди. Үбһэшэднай ургаһан ногоогоо түргэн, һайн шанартайгаар хуряажа абахын түлэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Колхозоймнай бүхы хүн зон ехэ урматайгаар, эдэбхитэйгээр тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсана гэжэ тэмдэглэхэ байнабди, — гээд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мокров хөөрэнэ.

Колхозой парткомой секретарь Николай Алексеевич Ковалёвтой уулзажа, үбһэшэдэй дунда үзэл сурталай хүдэлмэри хэр зэргэ ябуулагданаб гэжэ һонирхоходомнай, тэрэ иигэжэ мэдээсэбэ:

— Үбһэндэ гарахын урда тээ агитаторнууд томилогдожо, хаана ямар асуудалаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэб гэһэн түсэб зохёогдожо, зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Мүнөө тэрэ графигай ёһоор, таба хоноод лэ үбһэшэдэй хүдэлмэриин дүн согсологдоно. Гурба хоноод үбһэшэдтөө ошодогбди. Эндэ уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ партиин Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Совёдэй һүүлшын тогтоолнуудай удха шанарыень ойлгуулжа үгэнэбди. Мүн партиин областной комитедэй, республикын Верховно Совёдэй Президиумай, Министрнүүдэй Совёдэй Хандалгатай, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статьятай хүн зоноо танилсуулаабди. Энээнһээ гадна Жэрэмэй сельскэ Совёдэй харьяата тосхон һууринуудай хүн зон тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Айл бүхэн, ажал хэжэ шадаха хүн бүхэн 3 центнерһээ 15 центнер хүрэтэр ногоон набша намаа бэлэдхэжэ тушаагаа. Тэдэнэр халаахай, үрмэдэһэ, мүн бусад үбһэ ногоо сабшана. Тиихэдэ эндэхи организацинууд мүн лэ ехэ юумэ хээ. Хоёрдохи СПТУ-гай хүдэлмэрилэгшэд 18 тонно, Жэрэмэй сельскэ Совёдэй, соёлой байшангай, библиотекын түлөөлэгшэд 4 тонно, колхоз, совхозууд хоорондын лесничество — 4 тонно, Харитоновой лесничество — 6 тонно, һү һаалиин фермын һаалишад — 4 тонноһоо үлүүтэй, гахайшад 2 тонноһоо үлүүтэй үбһэ суглуулһан байна.

Эдээнэй хүдэлмэриин дүн үдэр бүри согсологдожо, хүн зоной олоороо ябадаг газарта эли тодоор бэшэгдэжэ үлгэгдэнэ.

Колхознай мүн лэ ондоо хизаар, областьнуудта ниитынгээ малда тэжээл бэлэдхэнэ.

Колхозоймнай һаалишад үнеэдээ һаахынгаа забһарта хамтадаа эдэбхитэйгээр ногоон набша намаа бэлэдхэлгэдэ хабаадалсана гэжэ тэмдэглээ һэмди. Тэдэнэй дунда нютагаймнай мэдээжэ һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Совёдэй депутат Пульферия Федоровна Асташова һайнаар хүдэлнэ.

— Мүнөө жэлдэ ниитынгээ малда шэмэтэ тэжээл — 600 тонно сенаж дараабди. Тиигэжэ даалгабарияа 100 процент бэелүүлээбди, — гэжэ парткомой секретарь Н. А. Ковалев хөөрэбэ.

Ойлгууламжын хүдэлмэриин энэ үдэр мүн лэ «Авангард» колхоздо хэр зэргэ ажал ябуулагдааб гэжэ һонирхобобди. Бидэниие энэ колхозой парткомой секретарь Алексей Георгиевич Вербилов угтаба.

— Колхоздомнай лугомелиоративна табан звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр март һараһаа эхилжэ газараа үһалдаг, үтэгжүүлдэг, хүрьһыень һайжаруулжа, ургасыень дээшэлүүлдэг юм. Энээнһээ урдахи жэлнүүдтэ жэл бүри оройдоол 800 центнер үбһэ хураадаг байгаабди. Нёдондо иимэ звенонуудые эмхидхэһэнэй ашаар арба дахин ехэ гэхэ гү, али 8000 центнер үбһэ хуряагаабди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ колхозой сабшалан дээрэһээ 7000 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэхээр хараалагданхай. Мүнөөдэрэй байдалаар Алексей Петрович Кадашниковай звено 2000 центнер үбһэ һурилбэ. Эдэнэр түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Һаяар үбһэ хуряалгаяа түгэсхэжэ, силос даража эхилхэнь. Звенонуудай ойрын үдэрнүүдтэ бултадаа үбһэ хуряалгаяа сүм дүүргэхэнь гээшэ. Гадна энээнһээ урда жэлнүүдтэ сенаж, силос дарагдадаггүй һэн. Байгша ондо 800 тонно сенаж бэлэдхээбди. Эдэ үдэрнүүдтэ түсхай нүхэнүүд соо силос дарагдажа эхилхэнь. Хамта дээрээ 3000 шахуу тонно иимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ юм.

Үбһэшэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдана. Арбан хоног бүри үбһэшэдэй хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, колхозой радиогоор дамжуулагдана. Агитаторнууд болон политинформаторнууд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Гарагай табан бүхэндэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной дунда уулзалгануудые эмхидхэжэ, хөөрэлдөө хэнэ. Һаяхан Харитоновой соёлой байшангай агитбригада үбһэшэдтэ, малшад болон механизаторнуудта концерт табяа. Колхоздомнай шэмэглэн гоёогдоһон Хүндэлэлэй самбар байгуулагданхай. Үбһэшэдэй байдаг вагончигуудта социалис мүрысөөнэй гурим байха. Ойлгууламжын хүдэлмэриин эдэбхитэд — колхозой мэргэжэлтэд, багшанар, һургуулиин директор, партбюрогой секретарь, соёлой хүдэлмэрилэгшэд элдэб янзын асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

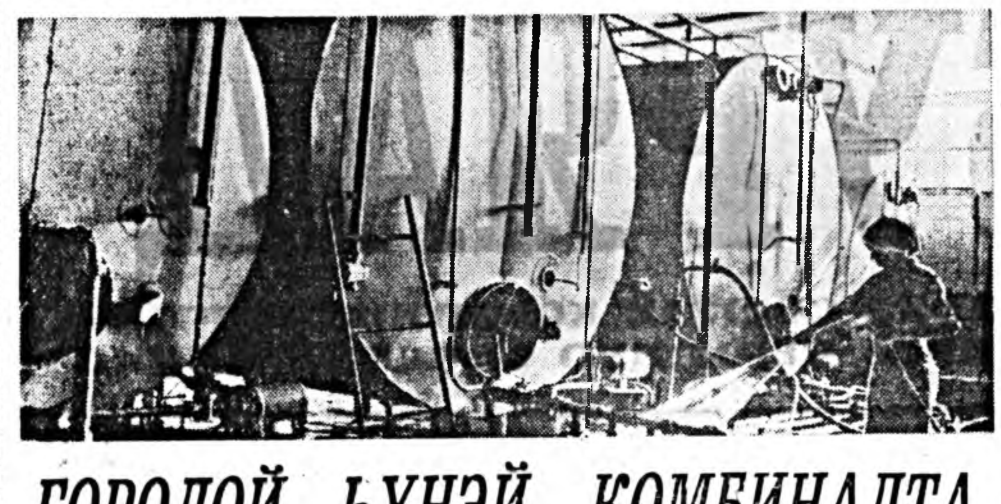
КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Василий Григорьевич Яценкотэй ойлгууламжын хүдэлмэриин нэгэ үдэр тухай хөөрэлдөөбди. Тэрэ иигэжэ манда мэдүүлбэ:

— «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлээ!» — гэһэн уряа доро ойлгууламжын хүдэлмэриин иимэ үдэр эмхидхэгдэнэ. Эндэ «Нүүдэл экран» гаргагдажа, партиин районно комитедэй эдэбхитэд — пропагандистнар болон агитаторнууд гарагай хоёр бүхэндэ колхоз, совхозуудай звенонуудаар ябажа, үбһэшэдтэй уулзана, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Тэдэнэр үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хэр зэргэ район дотор ябажа байһан тухай мэдээсээд, тэндэһээ шэнэ үрэ дүнгүүдыень суглуулжа асарна. «Нүүдэл экран» дээрэ гаргагдаһан дүнгүүдээр хөөрэлдөө хэһэнэй удаа энэмнай районно газетэдэ тунхаглагдана.

Энэ ямар туһатайб гэхэдэ иимэ: нэгэдэхеэр, түргэн зуура үбһэшэдэй амжалтын дүн согсологдоно, хоёрдохёор, хүн зонтой уулзажа, район доторхи колхоз, совхозуудай үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын талаар туйлаһан үрэ дүнгүүдые сасуулан, бодотоор харуулнабди, гурбадахяар, манай түлөөлэгшэд уласхоорондын байдал тухай, орон доторхи, республикын, районой мүнөөдэрэй байдал тухай хүн зондо мэдээсэнэ.

Энэмнай ажалшадай амжалтада яһала горитойхон нүлөө үзүүлнэ гэжэ тэмдэглэмээр, — гээд нүхэр В. Г. Яценко тобшолбо.

Д-Д. ГАРМАЕВ.
Улаан-Үдын район.

ГОРОДОЙ ҺҮНЭЙ КОМБИНАДТА

ФОТО-МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай ниислэлдэ партиин XXVI съездын болохын урда тээхэнэ ашаглалгада тушаагдаһан һүнэй шэнэ комбинат республикынгаа хүн зониие һүөөр, һүнэй зүйлнүүдээр хангаха хэрэгые эрид һайжаруулһан байна. Партиин съездын эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдтэ шэнэ комбинат түрүүшынгээ продукци үгэжэ эхилһэн байна.

Предприяти тэрэ гэһээр ажалайнгаа эршые һуладханагүй. Мүнөө халаан бүхэндэ 30 тонно һүнэй продукци үйлэдбэрилэгдэнэ. Саашадаа комбинадай хүсэн үргэдхэгдэжэ, халаан бүхэндэ 100 тонно сагаан эдеэн бүйлүүлагдадаг болохо юм. Энэнь урдань комбинадай үйлэдбэрилэгдэдэг байһан продукциһаа гурба дахин ехэ болоно.

Улаан-Үдын һүнэй комбинат Байгал шадарай эгээ томо предприяти болоно. Комбинадта үйлэдбэринь бүхыдөө автомат аргаар ябуулагда-

ЭРХИМҮҮД ТОДОРБО

Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхоздо хонишодой үдэр үнгэргэгдэжэ, тэдэнэй жэлэй ажалай дүн согсологдобо. Тэрэнэй ёһоор, зуун хонин бүриһөө 110 хурьга абаһан, түсэбтэ 3,7 килограммай орондо толгой бүриһөө 4,6 килограмм ноохо хайшалһан, түл түрэсынгөө 99 процентые ондо оруулһан ахалагша хонишон Алексей Ануфриевич Калашниковай бригада ажахы дотороо эрхимэй эрхим боложо тодорбо. Тэрэнэй бригадын хүндэлэлдэ отара дээрэнь Улаан туг үргэгдөө, 250 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа.

1980 оной хурьгадые хаража байһан ахалагша хонишон Андрей Андреевич Фетисовэй бригада хонин бүриһөө 5,9 килограмм ноохо хайшалжа, ганса ажахы дотороо эрхимлээ бэшэ, харин районой чемпион болобо.

Хонишод дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганuудые абаа. Жэшээлхэдэ, А. А. Калашниковай бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха, 98 процентыень бүрин бүтэнөөр ондо оруулха, хонин бүриһөө хайшалха ноохоео дунда зэргээр 4,5 килограммда (түсэбынь 3,7) хүргэхэ гэһэн социалис уялга абаа.

С. ВАРФОЛОМЕЕВ,
ажахын парткомой секретарь.

Ажалай ветеран Александра Батуевна Дугаржаповатай уулзажа танилсаха, хөөрэлдэхэ хүсэлэнтэй Хяагтын трикотажна фабрика хүрэжэ ерэхэдэмнай, хүдэлмэриин үдэр түлэг дундаа ябажа байба. Хирэ-хирэ болоод лэ, эндэ тэндэһээ цехүүдэй үүдээр оёдолой машинкануудай жэгдэхэн абяан, оёдолшодой өөһэд хоорондоо хэдэн үгэнүүдээр андалдаһан хөөрэлдөөн соностоно.

Ноохон бүд эсхэлгын цехтэ ороходомнай, тойроод хонжэн. Үе-үе болоод лэ, эсхэгдэһэн ноохон бүд хэһэг хэһэгээрээ ябталагдана. Тээ саанахана жэрытэр табигдаһан үргэн ута столнуудай дэргэдэ зогсоһон наһажаал 5—6 эхэнэрэй толгойгоо үргэхэ сүлөөгүйгөөр өөр өөрынгөө ажалда шуналшанхай хүдэлхэнь харагдана.

— Александра Батуевна, энэ үртэһэндэмни 3 сантиметр дуталдашаба, яаха гээшэбиб, хаража үгыт даа.— гээд, сонхын хажуудахи столой дэргэдэ хүдэлжэ байһан хоёр басагадай нэгэниинь зэмэтэй юумэндэл, энеэбхилэн һагад дуугарба.

Хэһэг бүдөө тааралдуулан эбхэжэ байһан наһажаал, табин наһаяа гаража ябаһан нэгэ эхэнэр хэжэ байһан ажалаа түргэхэн орхижо, басаганда дүтэлөөд, гараараа зангажа, бүдыень дэлгэжэ байгаад, нэгэ юумэн тухай хөөрэнэ. Хажуудахи басаганиинь эхэнэрэй хэлэһые һонирхоһон янзатай шагнаархан байтараа, мүн лэ ажал тухай юушьеб һураадхина хэбэртэй. Удангүй тэрэ басагадта хоюуландань бүд эсхэлгын ямаршьеб нюуса ойлгуулжа, үшөө дахин дабтан хөөрэнэ.

Энэ цехэй үнинэй суута хүдэлмэрилэгшэ Александра Батуевна Дугаржапова арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, 3 жэл 9 һарын туршада дүүргэһэн, мүн партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн байна. Ажалайнгаа эрхим амжалтануудай түлөө Ленинэй орденоор, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден болон медальнуудаар шагнагданхай.

Александра Батуевнагай бүхы наһан ажалда зорюулагдаһан.

ЭСЭХЭ СУСАХЫ МЭДЭХЭГҮЙ

Зурагал

грамотанууд, мүн баһа Хүндэлэлэй самбарта аржыһан нэрэ солонь олон үгэгүйгөөр гэршэлнэ ха юм.

Тэрэ 1981 онойшье хахад жэлэй түсэбые, болзорһоонь урид, июниин 1-дэ дүүргэбэ. Тэрэ табан жэлэйнгээ түсэбые урда жэлнүүдэйхиһээ дутуугүй, эрхим шанартайгаар, богонихон болзорто дүүргэхээр уялга абанхай. Тиихэдэ фабрикын 109 ажалшад, тэрэ тоодо үнинэй коммунист Александра Батуевна хубиингаа энэ жэлэй түсэбые Агууехэ Октябриин 64 жэлэй ойн һайндэрэй үдэр хүрэтэр дүүргэхөөр шиидээд, москвагайхид болон ленинградайхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэн, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

— Фабрикын һаял бариглдажа ахилһэн жэлдэ—1959 ондо эндэ хүдэлхэеэ ерээ һэм. Ямаршье мэргэжэлгүй дээрэһээ түрүүн элдэб ажалда хүдэлөөб. Удангүй, 1960 ондо фабрикаһаамнай хорёод басагадые Эрхүү хото хоёр һарын курсэдэ эльгээбэ. Тиигэжэ тэндэ нүхэд басагадаараа оёдолшоной мэргэжэлтэй боложо, нютагаа бусаад, нэн түрүүн дотор хубсаһа эсхэлгэ-оёдолой цехтэ хүдэлжэ байтарни, 1968 ондо ноохо нэхэлгын цех нээгдээ һэн. Эсхэгшын мэргэжэлые һайнаар шудалһан нүхэр басаган (тиихэдэ залуунууд ябаа габди!) Молдонова Цырен-Жигмидэйн удирдалга доро хубсаһа эсхэжэ һураа һэн.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

РСФСР:

ШЭНЭ СОРТЫН ХАРА ТАРЯАН

Мүнөө намар түрүүшынхеэ Московско областиин тараалан дээрэ «Заря» сортын намарай хара тарьяан таригдаха юм. Хара бэшэ хүрьһэтэй зоной түбэй районуудай Хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтда тэрэ бии болгогдоо.

Тэрэ түргэнөөр ургадаг сорт болоно. Шэнэ сортые туршаха үедэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 58,6 центнер орооһон суглуулагдаһан байна.

«Заря» хүйтэндэ тэсэмгэй, үбшэндэ бэлээр нэрбэгдэдэггүй, ашаг шэмэ һайнтай юм. Тааруу зохид эрэ байдал тэрэние тарижа ургуулбал, шалдан хатуу шэнисэдэ табигдадаг эрилтэнүүдтэ харюусадаг юм.

Хара бэшэ хүрьһэтэй зонын наймаан областьдо шэнэ сортын хара тарьян нютагжуулагданхай.

БЕЛОРУССИ:

ТАШАРГАНА УРГУУЛДАГ СОВХОЗДО

Белоруссиин Наукануудай академиин Түбэй ботаническа саадай туршалга-үйлэдбэрилгын баазын Полесиин намагай плантацинууд дээрэ вишниин шэнэ сорт ташаргана ургадаг болоо.

Энэ баазын байгуулагдахада, республикын хүдөө ажахын шэнэ һалбари — хэдэ намагта үрэ жэмэс тарижа ургуулха шэнэ һалбари бии болоо юм. Элдэб ороннуудһаа асарагдаһан 200 гаран эрхим сортын томо үрэтэй жэмэс нютагжуулха талаар олон жэлэй туршалгануудые амжалтатайгаар дүүргээд, эрдэмтэд тэрэние промышленна ёһоор тарижа ургуулха дурадхалнуудые зохёоһон байна.

Полесиин газар дайдые комплексноор ашаглан хэрэглэхэ байһанһаа уламжалан, иимэ плантацинуудые байгуулха хэрэгтэй болоо. Ушарынь гэбэл, мелиорациин хүдэлмэри ябуулхада, тарялангай талмай үргэдхэгдэжэ, харин хээрын үрэ жэмэсэй ургадаг газар бага болоно бшуу.

Ороной ташаргана тарижа ургуулдаг эгээ түрүүшын совхоздо зорюулан, мэргэжэлтэд үрэһэ хүрэнгэ бэлэджэ байнхай. Мянган гектар тарялангай түс бүриһөө жэл соо 11 тонно ташаргана ба хоёр дахин ехэ нэрэн хуряагдаха байха юм.

УЗБЕКИСТАН:

ПЕШКУН ТОСХОНОЙ УРАН ГАРТАН

Бухарска областиин Пешкун тосхоной хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ модоор хэгдэһэн уран бүтээлнүүд табигдаба. «Узбекистан» колхозой механизатор Н. Шукруллаев тэдэниие музейдэ бэлэглээ юм.

Туд бүринь альган дээрэ багташаха 43 уран дүрсэхэнүүд музейдэ табигдаа. Узбек, таджик, түркмен, киргиз аман зохёолһоо абтаһан сюжедүүдые хэрэглэжэ, олон бүтээлнүүдые бэлдэһэн байна. Тэрэ гуша гаран жэл энэ дуратай хэрэгтээ зорюулаа юм.

Нарзулло Бэлиг шадабариингаа нюусануудта Пешкун тосхоной эдиршүүлые дуратайгаар һургадаг. Амаралтын үдэр бүхэндэ тэрэнэй гэр һургуули мэтэ болохо, жараад шахуу хүбүүд, басагад — ерээдүйн уран гартан модоор юумэ һиилэжэ һурадаг юм.

ГРУЗИ:

НЭЛЭНХЫ ТУЖА НЭМЖЭН ҺАЛБАРНА

Ой модо «аршалан хамгаалха грамота» Грузинда табигдаа юм. Энэнь республикын ой модоной баялигые ашаг үрэтэйгөөр хамгаалха талаар хэгдэһэн үшөө нэгэ алхам болоно. Тобшолон хэлэбэл, улаан сээрэмэй, хото городуудай, курортнуудай эрьедэ модо отолого эндэ ото хориглонхой.

«Тарижа һуулгагдаһан модон ашанарта үлэхэ!» гээд Грузида хэлсэдэг. Тиин ой модоной баялигые гамнахын, арьбадхахын түлөө республикын хүн зон ехэ юумэ хэдэг гэжэ Грузиин ССР-эй ой модоной ажахын министрэй орлогшо О. Валишвили ТАСС-эй корреспондентдэ хэлээ. Хэрбээ 25 жэлэй саада тэрэ республика дотор тарилай ургамалнуудай талмай 4 мянганһаа үлүүтэйхэн гектар байгаа һаа, үнгэрһэн табан жэлэй эсэстэ 7,5 дахин шахуу ехэ болоод байгаа һэн. Энэнь нютагай эрхэ байдалда модоной ургаха биологическа шэнжэ болоно, онсо илгаатай хараада абан, ой модо ургалха түрүү схемэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэй үр дүн юм.

Республика дотор модо тарилха ургуулха хүдэлмэриин хэмжээн ехэ болоо. Жэшээнь, гүрэнэй питомникүүд нёдондонойхиһоо нилээд олон саадгүй модо тарилаар бэлэдэнэ.

КАЗАХСТАН:

ОРООҺО ТАРЯАН ТАҺАЛГАРЯАГҮЙ ОРОНО

Гүрэнэй амбаарнуудта Казахстанай орооһо тарьян улам ехээр зөөгдэнэ. Шэнэ газарай областьнуудай бүхы элеваторнууд худар шэнэ ургасын шэнисэ, ешмээн ба бусад залаата ургамалнуудай таһалгаряагүй «урдана».

Элеваторнуудай багтаамжа хоёр зуу мянга гаран тонноор нэмээ. Шэгнүүриүдэй тоо олошоруулагдаа, тарья шалгадаг түгэс оньһожоруулагдамал, технологическа булгалха ехэ хүсэтэй техникэ тодохогдонхой. Эдэ бүгэдэ нь транспортна техникын тоое хорооло арга олгоо.

Тушаан абадаг предприятинүүдай дэргэдэ нээгдэһэн, орооһо тарья зээгээ гамшалгайгаар залан хүтэлхэ түбүүд автопоездүүдэй ба элеваторнуудай хүсэ зүбээр хэрэглэхэ яһаалда туһа хүргэнэ. Эндэхи хүдэлмэрилэгшэд ашаа зөөдэг областной автоуправленинүүдэй ЭВМ-эй туһаламжаар сүүдхэ бүхэндэ шоферуудай һаадгүй һайнаар хүдэлмэрилхэ маршрудуудые тодорхойлно.

Бэлэдхэгдэһэн тарьянай шанар һайжаруулагда онсо анхарал хандуулагдана. Тэрэнэй технологическа һайн таланууднь поли дээрэ тодорхойлогдог. Тиихэдээ эрхим сортнуудай шэнисэ бөөн бөөнөөрнь тушааха, тэрэнэй тулада технологическа тусгаар лининүүдые хаһа сагсоонь заажа үгэхэ арга олгоо. Орооһо тарья хатааха олоһон агрегадуудай гэлтэ хоролто гаргахагүй, элшэ хүсэ арьбалан химгалаха гүрмэда оруулагданхай. Нимэ шэнэ технологёор хэрэглэгдэһэн халуун агаар дахин хэрэглэхэ боломжо олгоно.

Мүнөө эндэхи элеваторнууд сүүдхэ бүри табан зуу мянган тонноһоо бага бэшэ хүрэхэ шадаха байна.

(ТАСС).

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

КУСТАНАИН ПОЛИ ДЭЭРЭ УРГАСА ХУРЯАГДАНА

КУСТАНАЙ. Казахстанай шэнээр ашаглагдаһан газар дээрэ шэнисын хоолос эдээшээ. Областиин тарялангай эдеэ хоолой гол ургамалые бал хуряажа эхилбэ. 3 миллионһоо үлүү гектар талмайда тэрэ таригданхай.

Олон ажахынууд газарай хүрьһэ хамгаалха арга шадамараар хэрэглэжэ, агрономическа элбэнай тодорхойлһон болзор соогоо тарилга хэһэн байгаа. Энэнь һайн ургаса абахадаа туһалаа юм. Джетыгаринска районой совхозуудай шэнисын орооһо тарижа, хүршэлэһээ 3 центнерээр ехэ ургаса ургуулаа. Районой бүхы ажахынууд үйлэгалнагдаһан шэнээр хахаржа үзөөд, түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1,5 дахин ехэ орооһо Эхэ оронойгоо амбаарта оруулахаар шиидэһэн.

Кустанайска область Казахстанай дотор орооһо шэлдэн хатуу шэнисэ эгээл ехээр тушаадаг юм. Элеваторнуудта тушаагдадаг орооһоной табанай дүрбэн хубинь багаа бэшэнь дэлхэй дээрэ эгээл эрхим шэнисэдэ табигдадаг үндэр технологическа эрилтэнүүдтэ харюусадаг.

...ание ...мараар ...нганаб

...түрэл коммунис ... совет гүрэн ажалша... ...удал байдалые улам ...руулха талаар ходо ... табижа, тон ехэ ажал ... хэжэ байдаг. Ажал... ажаһуудалые һайжа... талаар арбадахи та... ...жэлдэй туршада ехэ ...хэгдээ. Арбан нэгэдэ... ...жэлдэ үшөөл ехэ ... хэхэ зорилго пар... XXVI съезд дээрэ та... ...һан байна.

...лша зониие ажаһуу... хэрэгсэлнүүдээр хан... ...комбинадууд, байрын ... сад-ясли, һургуу... ...лой байшангууд үшөөл ... энэ табан жэлдэ ба... ...ар хараалагдана. Си... Алас-Дурна зүгэй ...дые, БАМ-ай барил... ...ые илангаяа һайнаар ... гэһэн хараа зорил... ...ртиин XXVI съездын ...дэбринүүд соо онсо... ...о. Хэнэйшье мэдэһээр, ...ай барилгашад урдань ...зоной оройдоошье һуу... ..., хойто зүгэй хүйтэн ...оудта ерэжэ, һуурин ...дые шэнээр бодхо... ...ээр вам барижа бай... ...родуудһаа холо бай... ...барилгашадай эрилтые ...хангаха асуудал Хой... ...алай районгдо ехээр ...дана. Шэнэ посело... ...гээл түрүүн мага... ...столово, сад-ясли, бай... ...рнүүдые, ажалшадай ...мжэ хангаха комби... ...дые бариха гэһэн зо... ...ойгоор хүдэлмэри хэг... Северобайкальск го... Кичера, Уоян, Северо... поселогууд өөрын ...комбинадуудтай болонхой. ...адуудай коллективүүд ... барилгашадһаа олон ... захил абажа, саг бол... ... эрхим шанартай... ...дүүргэхэ гэжэ яһала

БАМ-ай БАРИЛГАШАДАЙ ҺУУДАЛ БАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

оролдоно. Янчукан, Тоннельный, Таксимо поселогуудта иимэ шэнэ комбинадууд баригдажа байнхай.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй министерствэнүүдэй үүсхэлээр Северобайкальск городто зональна суглаа үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абтажа, һаяшаг Яхадай, Буряадай АССР-нүүдэй, Амарай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Хабаровскын хизаарай түлөөлэгшэд сугларжа, ехэ хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

Зональна суглаанай хүдэлмэридэ хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха РСФСР-эй министрэй орлогшо К. Н. Лихарев Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. С. Берещинов, Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр Е. Мульченко, РСФСР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын главкын начальник В. Н. Савосин болон бусад хабаадалсажа, үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой секретарь П. Т. Манзаров энэ суглаа нээжэ, үгэ хэлэхэдээ:

— Буряадай участогай барилгашад арбадахи табан жэлэй даабари 4 жэл 7 һарын туршада дүүргэв. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэхээр эрид шиидэнхэй. Барилгашадай ажабайдалые һайжаруулжа, тэдэнэй эрилтые улам һайнаар хангажа шадабал, барилгашад бүри үндэр бүтээсэ туйлажа, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэхэ арга шадалтай. Хэрбээ Хойто-Байгалда 1974 ондо 5,6 мянган хүн зоной һуудаг һаа, мүнөө тэдэнь хэдэн арбаад мянганда хүрөө. Иимэ олон зоной эрилтые һайнаар хангахын тула олон асуудалнуудые зүб тэшэнь шиидхэжэ, ехэ ажал ябуулга хэхэ болонобди. Энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэмнай зональна суглаанда хабаадагшад зүбшэл заабари үгэжэ, туһалха байһандань этигэнэбди,— гэбэ.

— Ороной зүүн зүгэй область, хизаарнуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, тэндэхи ашагта малтамалнуудые хэрэглэхэ хэрэгтэ Коммунис парти, Совет гүрэн ехэ анхарал хандуулна. Энэ хараа зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1974 ондо «БАМ бариха тухай» тогтоол гаргаһан байна. Богони болзоорой туршада Лено мүрэнэй эрьеһээ Амар мүрэн хүрэтэр асари ехэ барилга хэгдээ. Город, поселогууд хойто зүгэй дайдануудта ербын бодоо. Мүнөө БАМ-ай 1700 километр утатай түмэр харгыгаар ашаан зөөгдэнэ. Энэ барилгада хабаадагшад хойто нютагуудта олон жэлэй туршада түбхинэн ажаһуухаар шиидэнхэй. Тиимэһээ бидэнэр хойто нютагуудта байрын гэрнүүдые, сад-ясли, һургуулинуудые, столово, магазин, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха комбинадуудые олоор барижа, БАМ-ай барилгашадай захил һайн шанартайгаар, саг болзоортонь дүүргэхын тула хамаг хүсэеэ элсүүлээ болонобди.

Хэрбээ манай республика дотор хүн бүхэндэ жэлдээ 18 түхэрэгэй захил хэрэглэмжэ хангадаг комбинадууд дүүргэгдээд һаань, БАМ-ай Буряадай участогто оройдоол 8,5 түхэрэгэй захил бэелүүлэгдэжэ байна юм. Химическэ аргаар хубсаһа сэбэрлэхэ, ажахыдай электрохон приборнуудые, машинанүүдые засабарилха талаар Хойто-Байгалда үшөө баһа юумэн хэгдэнэ. Комбинадуудай хүдэлмэрилгын холын участогтуу хүрэжэ ошоюхо аргагүй. Олонхи захил муу шанартайгаар дүүргэгдэнэ. Ажалшадһаа олон гомдол орожо ерэдэг. Эдэ бүхы дутагдалнуудые түргэн усадхаха хэрэгтэй. 1980 ондо Хойто-Байгалда хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар 480 мянган түхэрэгэй хүдэлмэри хэгдэһэн байбал, 1984 ондо 860 мянган түхэрэгэй захил дүүргэгдэхэ юм. Бидэнэр хамтын хүсөөр бүхы дутагдалнуудые усадхажа, барилгашадые һайнаар хангаха асуудалые зүб тэшэнь шиидхэхэ ёһотойбди. Энэ хадаа нэгэ удэрэй зорилго бэшэ. Нэн түрүүн хамаг хүчэлнуудые хэрэглэхэ аргаар дүүргэхэ бии байһан ... хажа эхилхэ ёһотойбди, — гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. С. Берещинов хэлээ.

— БАМ-ай барилгашадай хэрэглэмжэ хангаха талаар РСФСР-эй министерство үнгэрһэн табан жэлэй туршада ехэ ажал ябуулга хэһэн байха юм. Олон комбинадууд, нэгэдэлнүүд нээгдээ. Тында, Нерюнгри, Северобайкальск городуудта хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадууд нээгдээ, барилгашадай эрилтые муу бэшээр хангана. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха Казачинско-Ленскын, Зейскын районно комбинадуудай хэрэглэмжэ үйлэдбэри коллективүүдһээ һайнаар ажаллажа, олон зүйлэй захил дүүргэнэ. 1976 ондо БАМ-ай барилгашадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар 2,5 миллион түхэрэгэй хүдэлмэри хэгдэһэн байбал, 1980 ондо 5,7 миллион түхэрэгэй хэмжээндэ хүрэһэн байна юм. Хабаровскын хизаарай, Амарай областиин нэгэдэлнүүд БАМ-ай барилгашадые һайнаар хангаха талаар ехэ анхарал хандуулна. Жэшээнь, Хабаровскын хизаарта 433 ондоо зүйлэй захил дүүргэгдээ. Элдэб зүйлэй хубсаһа, гутал оёхо, химическэ аргаар хубсаһа сэбэрлэхэ, ониһон приборнуудые засабарилха талаар эндэ захил һайнаар дүүргэгдэдэг болонхой. Хүн бүхэндэ тоогоор абаха болоо һаа, 20 түхэрэгэй захил дүүргэгдэдэг болоо. Казачинско-Ленскын управлениин коллектив Эрхүүгэй участогай барилгашадые һайнаар хангана. Эдэнэй дүй дүршэлые халан абахаар гэжэ һанагдана. РСФСР-эй Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха министерствын коллектив шэнэ табан жэлдэ БАМ-ай һуурин тосхонуудта элдэб зүйлэй захил дүүргэхэ 65 пункт нээхээр хараална. Тындадэ хүн оруулдэ 22 түхэрэгэй, Амарай областьдо 20 түхэрэгэй, Буряадай участогто 20 түхэрэгэй захил дүүргэгдэдэг болохоор хараалагдана. Эдэ бүгэдэ бэелүүлэгдэхэшье байха, — гэжэ дурсагдаһан министерствын главкын начальник В. Н. Савосин мэдүүлбэ.

—БАМ-ай барилга Шэтын областиин газар дайда дээрэ һаал хүрэжэ ерэбэ. Чара, Удокан поселогуудай гэр байранууд барилгажа байнхай. Эндэ барилгашадай тоо удэр ерэхэ бүри олошорно. Эдэнэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар яһала эдэбхитэй ажал ябуулагдана. Хэрбээ барилгашадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар 1979 ондо 50 мянган түхэрэгэй захил дүүргэгдэһэн байбал, байгша ондо 140 мянган түхэрэгэй ажал хэгдэхээр хараалагдана. Хэрэглэмжэ хангаха комбинадуудай байшан барих хэрэгтэй. Каларска районгдо комбинат нээгдээ. Энэ комбинадан коллектив бүхы барилгашадай эрилтэ хангаха шадахагүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ шэнэ байшангуудые барилга ёһотонбди. Энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ БАМ-ай барилгын организацинууд туһалха ёһотой, — гэжэ Шэтын областиин хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын управлениин начальник А. С. Иванов хэлэһэн байна.

Ихадай АССР-эй «Рембыттехника» нэгэдэлэй начальник Ю. М. Синицын, Эрхүүгэй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын управлениин начальник А. М. Зверев, «ГлавБАМстрой» управлениин начальнигай орлогшо А. К. Васильев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, БАМ-ай барилгашадай ажаһуудалай хэрэглэмжые бүри һайнаар хангаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха ёһотойбди гэбэ.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадуудай коллективүүд олон зүйлэй захил барилгашадһаа абажа, тэрэнээ саг болзоортонь һайн шанартайгаар дүүргэдэг болохол. Зонын суглаанда хабаадагшад үгэ шагнажа ёһуулга абаһандэ эгэн Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ БАМ-ай барилгашадай ажаһуудал улам һайжаруулха байна.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

НОМОЙ ТАГ
ХЭЛЭ ШУДАЛАГШАДТА ТУҺАТАЙ

Эрхэтэ Раднаевич Раднаевай «Буряад хэлые һургуулида шудалалга» («Бурятский язык в школе») гэһэн ном буряад литературна хэлэнэй бии болоогые, хүгжэлтые гүйсэд дүүрэнээр, һайнаар харуулаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Түс ном багшанарта болон буряад хэлэнэй методистнуудта зорюулагдаһан научна очерк болоно. Тэрээн дотор нэн түрүүн буряад литературна хэлэнэй бии болоһон түүхэдэ онсо ехэ анхарал хандуулагдана. Буряад хэлэ, литература заалгын методикын түүхэ тухай мүн лэ һонирхолтойгоор хэлэгдэнэ. Энэнь буряад хэлэ ба литература заалгада ехэ нүлөө үзүүлхэнь мэдээжэ. Түрэлхи хэлэ, литература заалгын энэ түүхэтэй танилсаад байхадаа, дунда һургуулиин буряад хэлэнэй багшанар мүнөө үеын методикотой сасуулжа үзэхэ, хэрэгтэй дүй дүршэлэй байгаа һаань, халан абаха аргатай болоно бшуу.

Октябриин революциин урда тээ буряад хэлэ, бэшэг гээшэ нэгэн дүримтэй бэшэ һэн. Нютаг нютагта өөрын дүримтэй, өөрын онсо хэлэтэй һэн. Гэбэшье буряад үндэһэн хэлээ нэгэдхэхэ, нэгэ дүримтэй болгохо гэһэн һэдэлгэнүүд үни холын түүхэтэй юм гээд мүнөө мэдэнэбди. Энэ талаар, илангаяа арадай аман зохёол, һая бии боложо байһан литература ехэ хохидолдо ородог, арадай аман зохёолой бүхы баялиг гээшэ зондо хүртэхэгүй болоһон жэшээтэй үе сагууд байгаа бшуу.

Буряад литературна хэлэнэй бүридэн мүндэлэлгэ Октябриин революциин һүүлээрхи жэлнүүдтэ гол түлэб дүүрээ һэн. Совет үе сагта эрдэмтэдэй, шэнжэлэгшэдэй сэхэ хабаадалгатайгаар литературна хэлэн нарижуулагдаһан, нютаг нютагай диалектнүүдһээ сэбэрлэгдэһэн байна. Тиигэжэ бүхы буряад зондо ойлгосотой, нэгэ дүримтэй литературна хэлэн бии болоо һэн гэжэ шэнжэлэгшэ — Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай доцент Э. Р. Раднаев бэшэнэ. Энэнь тон зүб.

Алфавит бии болгохо гээшэ илангаяа хүшэр хүндэ хэрэг байгаа. Урдандаа буряадууд хуушан монгол бэшэгтэй байһан гэжэ мэдэнэбди. Монгол үзэг, бэшэг буряад орон руу монгол литературатай хамта нэбтэрэн ороһон түүхэтэй. Буряадай үндэһэн литературын ахамад ажал ябуулагшад өөһэдынгөө түрүүшын туршалгануудые хуушан монголоор эхилһэн шуу. Эндэ буряад уран зохёолой эхи табигшадай нэгэн Хоца Намсараевич Намсараевые дурдалтай. Х. Намсараев үни удаан хуушан монгол үзэгүүдээр бэшэжэ ябаа. Тиихэдээ тэрэ буряад орфоэпиин болон ярианай хэлэнэй нугалбарида зохилдуулан, хуушан монгол бэшэгэй зарим тэды дүримүүдые эбдэжэ, ойлгосотой тодо болгодог һэн.

Удангүй хуушан монгол бэшэг лата үзэгүүдээр һэлгэгдэбэ. Тэнд энэ хубилалта баһал таагүй һэн. Юундэб гэхэдэ, Сэлэнгын буряадуудай нютаг хэлэнэй орфографида таараһан, тиимэһээ тэрээн дээрэ лата үзэгүүдээр бэшэлгэ таарамжатайшье һаа, хамагта һайшаагдамаар байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй бэлэй. Илангаяа хори буряад, бусад нютагай хэлэнүүдтэй хүн зондо тэрэнь ехэ таагүй байгаа. Энээн тухай авторай шэнэ ном соо угаа дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. Илангаяа Алайр, Боохон, Эхирит, Түнхэн, Худари болон Баргажан нютагуудта лата үзэгүүдтэ шэлжэн оролго тон таарамжагүй байһан юм.

Ород үзэгэй алфавидта оролго бүхы буряад зондо аргагүй ехэ баяр баясхалан асараа һэн. Илангаяа энэ баруун буряадуудта ехэ шухала байгаа. Юуб гэхэдэ, буряад литературын хуушан монгол гү, али лата үзэгүүдээр бэшэгдэн зохёогдожо байхада, Эрхүүгэй областьдо һуудаг буряадууд литературын хүгжэлтэһөө холодохоо һанадаг байгаа. Жэшээнь, үг үзүүрһаа хойшо буряад литература хори буряад зоной жэнхэни хэлэн дээрэ үндэһэлжэ, саашадаа алибаа тээшээ худхарангүй хүгжэһэн байгаа гээшэ һаань, Эрхүүгэй областьдо һуудаг буряадууд хэзээшье энэ литературна хэлээ шудалжа, һургуулинуудтаа үзэхэ һэн бэзэ. Теэд энэ арга нэгэ бага алдагдаа. Тиигээд, миниин һанахада, «Һургуулида үзэгдэдэг буряад хэлэн» гэжэ номой автор Э. Р. Раднаев энэ ушар тухай, Эрхүүгэй областьһоо гараһан уран зохёолшодой горитойхон бэрхэшээлтэй ушаргагые, тэдэнэй ямар ехэ хүсэ гаргажа, буряад литературна хэлэндэ ородогые үшөөл гүнзэгыгөөр, саагуур удхалан харуулха байгаа гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Саашань үшөө нэгэ дутагдал гэхэдэ, буряад литературын бии боложо байха үе сагта түрэл хэлээ заажа байһан нэгэ хэдэншье багшанарай нэрэнүүдые (Х. Намсараев, Ф. Коняев гэхэшэлэн) энэ ном соо дурдаха байһан байгаа.

Гэбэшье бүхы дээрээ Эрхэтэ Раднаевич Раднаевай энэ ном үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэ ёһотой.

П. МАЛАКШИНОВ,
педагогикын эрдэмэй кандидат.

...ЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

...ЛТАТАИ МАГАЗИН

...ын районой Үшөөтын ...гой мэдэлэй Инзагатын ...оолой магазин колхоз...ые эдеэ хоолой про...ктаар муугаар ханга...эсхэ хэлэлтэй болоод ..., Ушарынь гэхэдэ, за... ...рнүүдтэ тус магазин ... шалтагаангүйгөөр ...ай байдаг. Магазинай ...досоошье таладань ариг ...сахигданагүй.

...оммунизм» колхозой ...ыла тосхондо район соо... ...ээл олон хүн зон ажа... Тэдэнние эдеэ хоо... ...ил ганса магазин хан... Теэд ниитын малда ... бэлэдхэлгын энэ хаһын үедэ энэ ганса-

ИНЗАГАТЫНХИД ЮУНДЭ ГОМДОНОБ?

хан магазинаймнай бүхэли зундаа хаалтатайл байхань тон гайхалтайшье, гомдолтойшье байна. Ажалшад 15—30 километрэй зайда оршодог ондоо тосхон ошожо, хэрэгтэй юумэеэ абаха баатай болоно.

Энэ магазиниие даагша нүхэр Х. Габидулина ажалайнгаа үдэрэй гуримые баримталдаггүй байха юм. Үшөөтын сельпогой хүтэлбэрилэгшэдэй заабаряар һаа, обедэй үедэ хаангүй хүдэлхэ ёһотой байгаа. Теэд үнэн дээрээ хэдэн үдэрөөр хаалтатай байна.

Эдеэ хоолой магазинай хаалтатай үедэ тэрэниие һэлгэһэн киоск хүдэлдэггүй юм гү гэһэн асуудал гаража болохо. Тиимэ киоск биинь бии аад лэ, наймаалагшын үгы дээрэһээ гэлсэгшэ гү, хоёр жэлэй туршада үргэлжэ суурагдаатай байһаар. Юрэдөө, бүхы тосхон соо бэдэрээ һаа, тэндэ наймаа хэхээр хүн олдохоор аабза гэжэ һанахаар юм.

Магазинай хүдэлмэри тухай, Инзагатада магазинай шэнэ байра барихашье тухай хөөрэлдөөн нэгэнтэ бэшэ гараһан байха. Теэд тэрэниие Зэдын райсоюзай түрүүлэгшэ Д. К. Нетудыхатко, Үшөөтэйн сельпогой түрүүлэгшэ Г. Д. Мункуева гэгшэд анхаралһаа алдажархинхай гэжэ хэлэхэ зуураа, ойрын сагта хэмжээ абажа үзыт гэжэ гуйха хүсэлтэй байнабди.

РАДИОГҮЙ АЙЛ ДҮЛИИ

Хоер-гурбан жэлэй туршада Инзагатада радио-дамжуулга муугаар хэгдэнэ. 1981 оной эхинһээ хойшо бүришье муугаар хүдэлжэ байгараа, һүүлэй гурбан һара соо оройшье аоя анирагүй, дүлии болошобо. Харин радио-дамжуулга шагнагшад түлөөһыень түлэһөөр гээшэбди.

Иимэ байдалда ороод байһан ажалшад гомдолоо яһала мэдүүлдэг хэбэртэйгшэ, Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой гэшүүн Б. Дашапылов нэгэ һарын эхеэр «Зэдын үнэндэ» бэшээдшье туршаа һэн. Теэд мүнөө болотор хубилалта болоодүй байна. Энэ байдалһаамнай гаргахын тула районой РУС-ай начальник А. Д. Ринчино юу бодожо байһан тухайгаа республикын «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан харюусаг лэ.

Д. ДОРЖИЕВ,
Д. ЦЫРЕМПИЛОВ,
Д-С. ЛУБСАНОВ ба бусад.

ФРГ. Империализмын буу зэбсэг ехээр үйлэдбэрилжэ, газар дээрэ бии байһан бүхы амиды юумые үгы хэхэ политикые ороной түрүү үзэлтэй хүн бүхэн үзэн ядажа байһанаа мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баруун Германиин Изорлен городто болоһон демонстрацида хабаадагшад буу зэбсэг хуряаха тэмсэлдэ уряалаа.

АДН—ТАСС-ай фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

...РАГА. Социалис экономическа холбооной комплексно программые бэелүүлгэ... Чехословакиин эдэбхитэй... хабаадалга хадаа ...СР-эй арадай ажахые ...адань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай гэжэ ...Р-эй правительствын түрүүлэгшын орлогшо, СЭВ-тэ ...Р-эй саг үргэлжын түлөөлэгшо Рудольф Рогличек ...С-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

...ахадуу социалис оронууд... олон талын харилсаа ...огуйгөөр үйлэдбэриие ...й шэглэлтэйгээр хам...ан эрхилхэ, наука бо... техникын талаар нимэ ...тануудые республикада ...гдэхэгүй байгаа гэ... Рогличек хөөрэгөө ...лүүлнэ, Харилсаа холбоой үндэһөөр мүндэлһэн ...» гэжэ газай сорго, ...ба» гэжэ нефть дам... сорго, Винницэ ...ертишэ хоёрой хоорон... татагдаһан электро-дамжуулгын лини ЧССР-тэ тон удха шанартай. Тэдэнэй ...ар Чехословакиин арадай ажахы тон хэрэгтэй ...й эдээр, түлишөөр, ...рын элшэ хүсөөр хан...дана.

Комплексно программые ...уулгэ хадаа СЭВ-эй гэ...-оронуудта, бүхы со...алис хани харилсаата гү...ртэ ехэ аша туһатай ...аа гадна, уласхоорондын экономическа харилсаа ...оондо тэрэнэй байда... тулгатай болгоно гэжэ Рогличек онсо тэмдэглэбэ.

ХАМТЫН ХҮСӨӨР

СОФИ. Русе городтохи Димитровэй нэрэмжэтэ ...өө ажахын машинануу... бүтээн гаргадаг завод... бобово ургамалнуудые ...аха самоходно жаткануудые өлөөрнь бүтээн гар...а эхилбэ. Совет, болгар ...эмжэлтэд тэрэ машиные ...ата водсон бүтээгээ.

Аха дүү хоёр ороной конструкторнууд түрүүшынхеэ ... машина бүтээгээ бэшэ ...а Национальна аграрно-промышленна холбооной хү...түрүүлэгшэдэй нэгэн Ва... Григоров хөөрэнэ. Мү... энэ заводто хэдэн он... ...зын машинанууд: үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, тэжээл малда хубааралан үгэхэ, ороо һоной комбайнуудта тодхогдохо, һолоомо сутлуулха түхеэрэлгэнүүд болон бусад агрегадууд тэдэнэрэй хамтын хүсөөр бүтээгдэһэн юумэнүүд болоно.

Совет проектээр, СССР-эй техническэ туһаламжатайгаар НРБ-дэ хүдөө ажахын машинануудые бүтээн гаргаха гол предприятинуудынь бүтээгдэһэн гээшэ. Русадахи завод, Карловтахи тракторай завод Ямболдохи «Сила» завод тэдэнэй тоодо ороно. Эдэ заводууд бултадаа совет түхеэрэлгэнүүдээр хангагдана.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ПУТЕВКООР

БЕРЛИН. ГДР-тэ эдэ үдэрнүүдтэ олон тоото санаторинууд, амаралтын байшангууд, пансионадууд, кемпингнүүд хүдэлжэ түлэг дундаа. Энэ жэлдэ республикын дүрбэ миллионһоо дээшэ ажалшад профсоюзуудай болон заводуудай элүүржүүлгын газарнуудта, амарха бэеэ аргалуулха юм. Тэдэнь ороной эгээл үзэсхэлэн һайхан байгаалитай газарнуудта оршоно. ГДР ажалшадай амаралта үнгэргэхэ хэрэгтэ профсоюзуудай мүнгэ зөөриин 35 процент гаргашалдаг байна.

Бүлэ бүлөөрөө амарха, мүн залуушуулай амарха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Орон дотор ганса пионернүүдэй амарха 5 мянган лагерь хүдэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ ГДР-эй бүхы һурагшадай 80 процент пионернүүдэй лагерьта амарһан байна.

АЖАЛАЙНЬ ДҮНГҮҮДЭЭР

ХАНОЙ. Социалис Вьетнамай бүхы районуудта энэ жэлдэ хүдөө ажахыда ажалайнь дүнгүүдээр түлбэри оруулха шэнэ гурим үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ эхилбэ.

Республикын хойто зүгэй районуудай тала болон хадата газарнуудай районуудта 3.948 кооператив гэхэ гү, али бүхы ажахынуудай 82 процент шэнэ гуримда оруулагдаа. Ажалаа шэнэ аргаар ябуулдаг болоһоной, ажалшадые материальна талаар урмашуулгые дээшэлүүлһэнэй ашаар ороной хойто зүгэй районуудта барайгарай ургасын гараса 220 мянган тонноор дээшэлһэн, эдеэ хоолой гол шухала продукт болохо энэ ургамалай гараса дундаа зэргээр гектар бүриһөө, 40—50 центнертэ хүргэгдэһэн байна **(ТАСС).**

ХИЛЫН САААНАҺАА
ТАСС • АПН

ДЕМОКРАТИЧЕСКА ХҮСЭНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭХЫН ТҮЛӨӨ

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинын Компартиин, бусад табан политическэ партиин хүтэлбэриин түлөөлэгшэдэй уулзалга болобо. Эндэ ороной политическэ, экономическа байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Табан партиин түлөөлэгшэд тэдэнэй бэлдэһэн «Олон партиин хабаадалгатай союз» гэжэ нэрлэгдэһэн документые Компартида барюулаа. Тэрэнь орон дотор хуули гурим сахидаг болохо, национальна конституциин бүхы эрилтэнүүдые дүүргэхэ, демократическа сүлөө дары һэргээн бэелүүлхэ, засагай зүгһөө хууляар хоригдоһон политическэ ба профсоюзна ажал ябуулга һэргээхые хараална, гэжэ КПА-гай хүтэлбэриин гэшүүн Р. Искаро мэдүүлбэ.

ЛИВИДЭ ЭСЭРГҮҮ США-гай ХАРАТА ЯБУУЛГА ТУХАЙ

ВАШИНГТОН. Сидра тохой дээрэ Ливиин самолёдуудта США-гай истребительнүүдэй добтолһониинь уридшалан хараалагдаһан харата ябуулга байгаа.

Рейганэй захиргаан засаглажа эхилэмсээрээ Ливидэ эсэргүү хэмжээнүүдые хараалха зорилгоор албан зургаануудай хоорондо шэнжэлгэ хэхэ захиралта гаргаһан юм гэжэ «Вашингтон пост» бэшэнэ. Тэрээнһээ хойшо хэдэн һарын үнгэрэмсээр тиимэ шэглэлтэй олохон проектнүүдые Вашингтон хараалһан байна. Тиимэһээ американ ба Ливиин самолёдуудай хоорондын тулалдаан гэгээн сагаан үдэр дуута аадарай ороһон шэнги шухаг ушарал бэшэ байгаа.

«Харата зүришэлдөө үүдхэхын тула Ливиин эрье тээшэ флодоо эльгээһэн, харата ябуулга хэһэн байгаабди гээд тоолоноб», — гэжэ сенатор Б. Джонстон мэдүүлбэ.

Ливиин самолёдуудта тусхай эскадрилиин истребительнүүд добтолһон байна. Тэрэнь США-гай 6-дахи флодой габшагай гол хүсэн болохо «Нимиц» гэдэг атомна авианосец дээрэ байдаг гэжэ «Нью-Йорк пост» газетэ бэшэнэ. Энэл эскадрилиин бүридэлдэ ородог самолёдууд нёдондо жэл Иран худар добтолон оролгодо хабаадаһан байха гээд газетэ һануулна.

ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭНЭ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр И. Ганди парламент дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Дэлхэйн парламентнууд болон арадуудта» хандаһан СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые үндэрөөр сэгнэбэ.

«Эб найрамдалда уряалһан ямаршье уряае Инди дэмжэнэ, дээрэ дурсагдаһан Хандалга бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ байха гээд найдана» гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

АНТОНИО МАЙДАНЫЕ АБАРХА УРЯА

БУЭНОС-АЙРЕС. Парагвайн Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Антонио Майдана амиды байна, тиигэбэшье юрэ бусын тамалалгануудта дайрагдаһанай һүүлээр тэрэнэй ами наһанда аюул тохёолдонхой, — гэжэ Парагвайн Компарти мэдүүлбэ.

Һаяхан эли болоһоной ёһоор, тэндэхи алууршад А. Майданые Асунсьонһоо холо бэшэ байдаг «Эмбоскада» гэдэг концлагериин газар дорохи шорондо, гансаарайень тон шанга харуул доро, хэнэйшье танихагүйн тула толгойдонь ходо капюшон үмдэхүүлэнхэй байлгана гэжэ ПКП-гэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Парагвайн коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшын бэеын элүүр ехээр муудажа, үхэхын туйлда хүрэнхэй байна.

Арадай ударидагша, Стресснерэй фашис диктатурада эсэргүүсэлгын герой А. Майдана 20 жэл түрмэнүүдтэ һуугаа. Буруушаалгын хүдэлөөнэй бүхы дэлхэй дээрэ эмхидхэгдэһэнэй ашаар 1977 ондо сүлөөлэгдөөд, демократиин, социальна тааруу, национальна бэеэ даапан байдалай түлөө Парагвайн арадай тэмсэлые дахин толгоилһон байгаа. Стресснерэй алууршан засаг захиргаанай мүрдэлгэшэд А. Майданые дахин барижа, түрмэ шорондо хааһан юм.

А. Майданын ами наһые абархын түлөө эрид шууд тэмсэхыень, Парагвайн бүхы патриодуудые дары сүлөөлхэ эрилтэ табихыень уряалан, Парагвайн ба уласхоорондын олониитэдэ, профсоюзуудта, соёлой ажал ябуулагшадта, шажанай түлөөлэгшэдтэ, дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүдтэ ПКП хандаба.

ЕВРОПЫН УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХАНДАЛГА

БОНН. Баруун Европын элитэ мэдээжэ уран зохёолшод «Европые термоядерна дайнай гуламта болгуулхагүй, шахардуу байдал һуларуулгын ба буу зэбсэгүүдые хуряаһанай үндэһөөр бата бэхи эб найрамдал хангаха» гэһэн уряа гаргаба. ФРГ-гэй Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Бернт Энгельман «Европын уран зохёолшодой хандалгые» Мюнхендэхи пресс-конференци дээрэ уншан соноохоо. ФРГ-гэй, Финляндиин, Нидерландын, Францын, Италиин ба бусад оронуудай соёлой элитэ мэдээжэ 150 шахуу ажал ябуулагшад энэ документдэ гараа табиихай гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Баруун Германиин зүгһөө гар табигшадай дунда Генрих Белль, Гюнтер Грасс, Гюнтер Вальраф, Зигфрид Ленц гэгшэд бии.

Политическэ элдэб хараа бодолнуудые баримталдаг уран зохёолшод дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал сахин хамгаалха, хангахын түлөө тэмсэлдэ үнэн байһанаа энэ үүсхэлээрээ харуулхые хүсэнэ. Амгалан тайбан байдал хангахаһаа үлүү шухала зорилго байхагүй. Үнэн сэхэ бүхы хүнүүд дэлхэй дээрэ ажана байдал хангахын, буу зэбсэгүүдые урдилдан түхеэрхэ ябадал болюулхын тула оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ нэгэдхэхэ ёһотой гэжэ Б. Энгельман тусхайлан тэмдэглэбэ.

Англиин мэдээжэ уран зохёолшо Джеймс Олдридж пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нейтронно зэбсэг олоор бүтээн гаргаха тухай Америкын захиргаанай шиидхэбэриие эрид буруушаагаа. «Энэ туйлай аюултай зэбсэг бүхэли гүрэнүүдэй хүн зониие сүм үгы хэхэ зорилготой»,— гэжэ Дж. Олдридж мэдүүлээд, энэ хорото зэбсэгые хориххо эрилтэ табина.

АЮУЛТАЙ ҮГЭСЭЛГЭ

УЛААН-БААТАР. Совет орондо харша хархис балмад хараа бодол үндэһэ болгодог Пекинэй ба Вашингтоной сэрэгэй-политическэ ойртолсолго Азидахи, бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна, — гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай орган «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

Энэ аюултай үгэсэлгэнь, США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй албанай хэрэгээр Пекин ерэһэнэй эсэстэ шэнэ шэглэл, шэнжэтэй болоно байна. Американ сэрэгэй шэнэ техникэ ба мүнөө сагай зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо добтолхы зэбсэгүүдые абаха арга Хитадта олгохо гэһэн США-гай захиргаанай һанаашалга тухай тэрэ үеэр мэдүүлэгдэһэн байгаа. Сэрэгэй харилсаа бэхижүүлгэ, социализмда, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүү ябуулгын талаар Пекинэй ба Вашингтоной хоорондын холбооной үргэдэлгэ Азиин ба бусад түбинүүдэй арадуудай дунда хуулита сошордол үүсхэнэ гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Арадуудай амгалан тайбан, аюулгүй байдалай түлөө залан шууд тэмсэлшэ Л. И. Брежневэй КПСС-эй XXVI съезд дээрэ дурадхаһан, Алас-Дурна зүгтэ этигэлсэлгэ хангаха хэмжээнүүдэй талаар тодорхой хөөрэлдөө хэхэ тухай дурадхал мүнөөнэй оршон байдалда онсо удха шанартай болонхой гэжэ газетэ бэшэнэ. Гэхэ зуура, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай тааруу, тодорхой, хүнэй аша туһада зорюулагдаһан дурадхалнуудта зохистойгоор хандахые хүсэнэгүй. Тэрээнһээ гадна, тэдэнэр ороноо сэрэгэй байдалтай болгохо ябуулга улам түргэдхэнэ, дайнай бэлэдхэл яаралтайгаар, шуналтайгаар эмхидхэнэ.

Азиин ба Номгон далайн бүхы оронуудай парламентнууд болон арадуудта МНР-эй Арадай Ехэ хуралан хандалга дотор, эндэхи гүрэнүүдэй дотоололсохогүй ба хоорондынгоо харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй тухай конвенци бэлдэхэ ба баталха тухай Монголой Арадай Республикын дурадхал дотор монгол арадай эб найрамдалда дура хүсэл бодото бэелэлээ байнал олонхой гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай орган тусхайлан тэмдэглэнэ.

Нүхэд Л. И. Брежнев. Ю. Цеденбал Крымдэ уулзахадаа, амгалан байдалай аша туһада оролдохо гээшэ бүхы түбинүүдэй арадуудай гол анхаралаа хандуулха хэрэг болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэһэн байна. КПСС болон МНРП бусад бүхы аха дүү партинуудтай хамта дайнай аюул зайсуулхын, шахардуу байдалай һуларалгые бүри үргэн дэлисэтэй, гүн гүнзэгы, үрэ түгэс болгохын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргахаар шиидэнхэй, — гэжэ «Үнэн» бэшэнэ.

ХАРША ҺЭДЭЛГЭНҮҮД

ТОКИО. Японой правительство Советскэ Союзда харша шэнэ ябуулга үүдхэбэ. Газар дайдын талаар СССР-тэ эсэргүү хуули бусса, шунахай шэнэ эрилтэ табиха зорилготой кампани орон доторо эмхидхэхын тула ерэхэ финансын жэлдэ 15 миллиард шахуу иен гүрэнэй бюджедээр хараалха гэжэ шиидхээ.

Японой засаг баригша бүлэгүүд Совет орондо харша һанал бодол дэбэргэн, үһөө нэхэлгын ба дай жүрөөдэлгын хараа бодол Вашингтоной дэмжэлгээр баримталагшадые али болохоор өөгшөөнэ, хилэнүүд ба дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые дахин хаража үзэхэ һэдэлгэ гаргана. Мүнөө Японой правительство совет арадта харша һанал бодол дэмжэн дэбэргэдэг элдэб эсын амхинүүдтэ материальна дэмжэлгэ үзүүлхэ замда ороо. Совет орондо харша хашхаралдаан, «хойто зүгһөө аюулай ушархаяа байһан тухай» баталамжануудые ажалшадта хүндэ хүшэр гарза хохидол ушаруулха дайнай бэлэдхэл үргэдхэжэ байһанаа сагаа... руулхын тула Японой засаг баригша бүлэгүүд хэрэглэнэ.

ХОТО, ХYДӨӨГЭЙ hОНИН

YНДЭР ШАГНАЛДА ХYРТЭБЭ

Юрий Медведев Далайн-Сэрэгэй Флодто алба хээд, нёдондо түрэл нютагтаа — Хяагтаа бусаа hэн. Автотранспортна предприятиин дэргэдэ жолоошодой курсануудые дүүргэжэ, мүнөө районой харгынуудаар ашаа зөөдэг. Коллектив соогоо хүндэтэй, өөрынгөө хэрэгые hайн мэдэхэ хүн юм.

hая Хяагтын автотранспортна предприятиин коллективэйхид нэгэ баярта ушарай гэршэнэр болобо. Ажалай үдэрэй урда тээ военком А. И. Грачёв үгэ хэлэжэ, залуу жолоошон Ю. Медведевтэ гүрэн түрын үндэр шагнал — «Адмирал Ушаков» гэhэн медаль барюулба. Иимэ медальнуудые сэрэгэй албанда эрэлхэг зориг, габьяа гаргаhан хүндэ барюулагдадаг гэжэ мэдээжэ ааб даа. Нүхэдэйнгөө халуунаар амаршалhанай удаа Юрий ээлжээтэ рейсдээ гаража, Хоронхой тосхонhоо пүүрэ асархаар мордоо hэн. Болдог солдогтой харгыгаар машинаа табилуулхадаа, далайн сэрэгтэ алба хэhэнээ, далайн долгиндо нилээд hэжүүлhэнээ hанаадхёо hэн.

Нэн түрүүн тэрэ бага наhанайнгаа хүсэлые бэелүүлхээр Находко хото ошоо бэлэй. Эндэ моряагуудай hургуулида hуража, судовой электромеханигай мэргэжэлтэй болоо hэн. Номгон океанай уудамые түрүүшынхеэ хаража баясаhан хүбүүн hуралсалдаа бэрхэ, оролдосотой байгаа. Советскэ Союзай зүг бүриhөө ерэhэн хүбүүд эндэ hуралсаа. Арминхидал мэтэ журамынь шанга, сүлөө саг бага үлэдэг hэн. Онгосо hэлюурдэжэ hурахаhаа эхилээд лэ далайда гарахаар бэлэдхэл ниилээд хэгдээ. Уданшьегүй арадай ажахыда ашаа зөөдэг судна дээрэ Находко — порт Сахалин гэhэн маршрудаар тамаржа эхилээ бэлэй. Түрүүшээр бэрхэтэйшэг лэ байгаа. Долгиндо hэжүүлхэдээ зарим моряагуудай бэень муудадаг hэн. Долоон hара тамарhанай удаа Юрий бүхы шалгалтануудаа «эрхим» сэгнэлтэнүүдээр тушаагаа. hургуули дүүргэhэн тухай үнэмшэлгыень барюулхадаа, директор военкомадай повесткэ мүн лэ барюулаа бэлэй.

Тингэжэ Юрий Медведев сэрэгэй алба хэжэ эхилhэн юм. Түрүүшын үдэрhөө тэрэ булгтанда жэшээ харуулаа hэн. Тингэншьегүй яахаб. Тусхай hуралсал гараhай ха юм. 1979 оной февраль hарада «Советский моряк» гэhэн газетын хуудаhануудта «Водолазууд мүлhэн доро» гэhэн репортаж үгтэhэн. Тэндэ иимэ мүрнүүдые уншанабди: «Удаадахинь ахалагша матрос Ю. Медведев уhан доро орохонь. Тэрэ социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсаhан шадамар водолаз юм. Медведев — судныы комсомолой организацини секретарь. Өөрөө бодото жэшээ харуулан, бусадые хойноhоо дахуулдаг. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ахалагша матрос Медведев бүхы hайн hайхан хэрэгүүдтэ эхи табилсадаг хүн».

Ю. Медведевэй гурбадахи жэлээ алба хэжэ байхадань, мартагдашагүй нэгэ ушар болоо hэн. Энэ үедэ тэрэ 1-дэхи статьягай старшинагай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, эрхимээр албаяа хэhэнэй түлөө түрэл Хяагтадаа хоёр дахин айлшалаад ерэhэн байха юм. Нэгэтэ hуни судданъ далайда гаража, үглөөгүүр портнуудай нэгэндэ дүтэлбэ. Командир уhан доогуур тамардаг 12 сэрэгшэнние суглуулжа, иигэжэ хэлээ hэн:

— Энэ портдо дүтэхэнэ, уhан доро фашистнуудай нюуhан снарядууд гэнтэ олдоhон байна. Уhанай өөрые тохёолдожо боломо үхэлтэ аюулhаа сэбэрлэхэ шухала.

Нэн түрүүн дайшалхы частиин командир мичман Бобров уhан доро оробо. Тэрэ снарядуудай хэбтэhэн газарые hайса хаража үзээд, hөөргөө гараба. «Ниилээд лэ хүшэр байдалда хүдэлхэ болобобди. Уhан булангиртай. Снарядуудай заримаа элhэндэ хушагданхай. Жэбэрhэн снарядуудынь тэhэрхэдээшье болохо. Тиимэhээ ехэл болгоомжотой hэргэлэнээр даабаряа дүүргэхые оролдоё» — гэжэ тэрэ уряалба.

Водолазууд hуни, үдэрые илгангүй хүдэлөө. Прожекторэй ялагар гэрэл уhан дорохиие харахадань, удаань снарядуудые гаргахадань нилээд туhатай байба. Бүхы хүдэлмэриинь дүн гэхэдэ, полигон дээрэ харата дайнай сууряан зэдэлээ бэлэй. Эндэ снарядууд тэhэлэгдээ бшуу.

Балтиин флодой командалагша эрхим судныи коллективтэ баяр баясхалан хүргөө hэн. Тиин водолазуудые «Адмирал Ушаков» гэhэн медальнуудаар шагналгада зууршалга хэхэ гэhэн шиидхэбэри абтаа бэлэй.

Шагнал абаhан тухайгаа Юриин өөрынгөө үбгэн эсэгэ Семён Александрович Агафоновто дуулгахадань, тэрэнь: «Ажабайдалдаа зүб харгы шэлээш, хүбүүмни. Саашадаашье үгэдөө хүрэхөөр үнэн сэхэ ябыш даа», — гээ бэлэй.

Ю. Медведев далай дээрэ алба хэхээр үлөөгүй. Тэрэ жолоошоной мэргэжэлые шэлээ hэн. Гэбэшье моряагуудай hургуулида олоhон шадабари мэргэжэлынь ажабайдалдань тон лэ хэрэгтэй, туhатай байба. Албаяа дүүргэhэн моряагай ажалай дэбтэр соо түрүүшын баяр баясхалан бэшэгдээ. Юриин эхэ Наталья Семёновна Медведева өөрынгөө хоёр хүбүүдээр омогорхохол ёhоороо омогорхоно. Юрий, тэрэнэй дүү Геннадий армида эрхимээр алба хэhэнэй удаа жолоошоной хүнгэн бэшэ ажалда хоюулан шалгаржа ябанхай.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: военком А. И. Грачёв «Адмирал Ушаков» гэhэн медаль Ю. Медведевтэ барюулжа байна

Авторай фото.

ОЛОНОЙ УРДА ТООСОБО

Прибайкалиин райондо «Предприятиин үдэрые» үнгэргэлгэ заншалта болонхой. Ильинкын хүүгэдэй тубсанаториин коллектив хүн зоной урда ажал хэрэгүүд тухайгаа hаяхан тоособо. Санаториин ахамад врач Н. Д. Бандеев элидхэл хэхэдээ, 1939 ондо нээгдэhэн түс санаториин түүхэ, мүнөө үедэ эндэ ябуулагдажа байhан эмнэлгэ-hэргылэмжын хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Жэлэй туршада эндэ 250—300 үхибүүн эмшэлүүлдэг. Нарhан тужын сэбэр агаар, ургамал ногоон, уhа гол хүүгэдэй бэеын элүүр энхэ болохо ябадалда hайнаар нүлөөлнэ. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар табигданхай. Ажалдаа анхарал ехэтэйгээр хандадаг медсестра К. М. Шульдяновае, хүмүүжүүлэгшэ Г. А. Вторушинае ба бусадшье хүнүүдые нэрлэмээр.

Эндэ бэеэ аргалуулжа байhан үхибүүдэй 70 гараниинь hургуулида, элдэб янзын кружогуудта hурана. Санаториин хүдэлмэрилэгшэд нютагай ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг юм. Коллективэй месткомой түрүүлэгшэ Н. С. Закариашвилиин үүсхэлээр жэл бүри совхоздо шефскэ туhаламжа үзүүлэгдэдэг. Үрэ түгэс ажалайнгаа түлөө түс коллектив олон шагналнуудта хүртэhэн байна.

Элидхэлэй удаа хүхюу наадан эмхидхэгдээ, мэргэжэлээрээ эрхимлэхын, амтатай эдеэ хоол бэлдэхын, сэсэгүүдэй гоё hайхан баглаа бүридхэхын түлөө конкурс үнгэргэгдөө.

Н. ТЕСЛЕНКО.

БОЛГАРИ ОШОБО

Республикымнай үйлэдбэриин 37 залуу түрүүшүүл Болгари ошохоор түлөөhэгүй путёвконуудаар шагнагдаба. Эдэнэр аха дүү ороноор 15 үдэрэй туршада аяншалаад бусаха юм.

Заримантайнь танилсая. Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Л. Ш. Балданова арбадахи табан жэлэйнгээ уялга, түсэбүүдые болзорhоонь холо уридлан дүүргээ hэн. Тэрэ Дээдэ-Юрөөгэй hү hаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллективэй групкомсорг юм. Тиихэдэ Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша В. Ц. Бошиктуева энэ бүлэгтэ оролсоо. Бэрхэ мэргэжэлтэн нютагай комсомолой комитедэй гэшүүнээр, «комсомольско прожекторэй» штабай түрүүлэгшээр hунгагдаhан, ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан юм.

Бэшүүрэй районой түлөөлэгшэ П. И. Куприянов Калининай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи hү hаалиин фермые даагшаар ажалладаг. Тэрэ эрэшүүл сооhоо эгээл түрүүлэн hаалишанай мэргэжэл шудалhан юм. Мүнөө үедэ П. И. Куприянов партиин гэшүүндэ кандидадаар абтанхай.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ажалдаа эрхим hайн дүнгүүдые түйладаг эдэбхитэй залуушуул урмашуулагдахал ёhоороо урмашуулагдаба бшуу. Уласхоорондын залуушуулай аяншалгын «Спутник» бюрогой ба ВЛКСМ-эй обкомой түлөөлэгшэд эдэнэрэй аяншалга эмхидхэхын тула нилээд оролдолго гаргаа. Республикынгаа ниислэл хотын түүхын дурасхаалта газарнуудые хужарлан хараhанай удаа үсэгэлдэр Улаан-Үдэhээ аян замдаа мордобо.

Манай корр.

ХАРАЛГА СОНОСХОГДОБО

Республикын харгы замууд дээрэ үзэгдэдэг усалые, мүн үхибүүдэй гэмтэлгые үсөөрүүлхэ зорилгоор байгша оной августын 15 hаа сентябриин 15 болотор «Болгоомжотойгоор — үхибүүд!» гэhэн тусхай шалгалта республика дотор үнгэргэгдэхээр соносхогдобо.

Энэ шалгалтада республикын Гэгээрэлэй, Дотоодын хэрэгүүдэй, Хүдөө ажахын министерствэнүүд, «Госкомсельхозтехника» нэгэдэл, Буряадай транспортна управлени, облпрофсовет, ВЛКСМ-эй обком, горрайгүйсэдкомууд хабаадахаар уялгалагданхай.

Соносхогдоод байhан hарада Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй кинофикациин управлени, кинофильмнүүдэй республиканска конторо, Буряадай АССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадажа, харгы дээрэ усалта ушарые hэргылхэ талаар республикын, мүн Улаан-Үдэ хотын кинотеатрнуудта кинофильмүүдые харуулхаар уялгалагдаба. Энээнhээ гадна, эдэнэр hургуулинуудта, хүүгэдэй саад, яслинуудта харгын дүрим сахиха тухай хөөрэлдөө үнгэргэхэ юм.

ЭВЕНКНYYДЭЙ АЖАhУУДАЛ ХАРУУЛАГДАХА

Республикадамнай жэл бүри ниитын шэнэ музейнүүд нээгдэнэ. Колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, hуралсалай эмхи зургаануудай хүгжэлтын түүхые гэршэлhэн музейнүүд хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг гэшэ.

Яруунын районой Үльдэргэ тосхондохи арадай музейн экспозици hэльбэгдэн шэнэлэгдээ. Партиин ба ажалай ветеран Ж. Д. Сампилон эндэ хүдэлдэг юм. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой хуушанай музей үргэдхэгдэхөөр хараалагдана.

Гэбэшье эгээл hонирхолтойнь гэхэдэ, Багдарин тосхондо эрдэм шэнжэлгын, бэдэрэлгын хүдэлмэри ехээр ябуулагдана. Эндэ өөрсэ янзын, хоморой шухаг экспонадуудтай музей нээгдэхэ юм. Хойто зүгэй бага яhатанай арадуудай ажаhуудалайнь, соёл болбосоролойнь хүгжэлтэ тодорхойгоор харуулагдаха. Нэгэдэмэл музейн научна хүдэлмэрилэгшэд Т. В. Гурка, В. Б. Хандуева, С. М. Малахирова, Б. Д. Чимитдоржина гэгшэд материалнуудые суглуулха хүдэлмэриеэ эхилhээр үнинэй. Эвенкнүүдэй ажаhуудаг урса гэр, гэр доторой жэжэ бужа хэрэгсэлнүүд, алта бэдэрэгшэдэй зэр зэмсэгүүд, нэгэ үгөөр хэлэбэл, хужарлан харахаар зүйлнүүд олошоржо байнхай. Уданшьегүй түс музей районой соёлой гуламтануудай нэгэн болохонь гээшэ.

И. САМОЙЛОВА.

Баунтын район.

НОМУУДААР hОНИРХУУЛАА

Хүүгэдэй республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь зунай туршада пионерскэ лагерьнуудта хүдэлжэ, эдир уншагшадые номуудаар хангаа. Мүнөөшье «Огонёк», «Спутник», «Зенит», «Зорька», «Челночёк», мүн Гагаринай нэрэмжэтэ лагерьнуудта амарагшад hонирхолтой номуудые уншаха, удхыень зүбшэн хэлсэхэ аргатай байhандаа урматайнууд.

— Би «Огонёк» лагерьта гурбан халаанай туршада хүдэлөөб. Энэ үе соо 1.200 уншагшадтай байгааб. Хүн бүхэн дунда зэргээр 7 дахин ном абажа уншаа, — гэжэ ахалагша библиотекарь В. Н. Сидорова хөөрэнэ.

Үнинэй, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтын hанамжаар, библиотекарь лагериин ажабайдалые hонирхолтой удхатай болгохо шадалтай. Жэшээлхэдэ, В. Н. Сидорова пионервожатануудтай хамта «Минии ханинар — номууд» гэhэн утренник, уран зохёолшо А. Гайдарай зохёохы ажал ябуулга тухай, мүн «Совет уран зохёолшодой номуудые мэдэхэ гүт?» гэhэн викторинануудые, «Хилээмэн — нангин удхатай үгэ» гэhэн пионерскэ сбор үнгэргөө hэн. «Ном тухай үгэ», «Брестскэ хэрэмэй геройнууд» гэhэн хөөрэлдөөнүүд үхибүүдэй ухаан бодолдо бүхөөр хадуугдаа. Эхэ ороноо хариин дайсадhаа хамгаалан, хилэ дээрэ баатарай үхэлөөр унаhан Н. Петровой эхэтэй уулзалта хүүгэдэй зүрхэ сэдьхэлые хүлгүүлээ. «Зенит» лагерьта хүдэлhэн библиотекарь А. А. Малыгина тухай мүн лэ hайшаал магтаалай үгэнүүдые хэлэмээр.

Энээн дээрэhээ тобшолон хэлэхэдэ, үүсхэл оролдосотой, урагшаа hанаатай библиотекарьнууд хүмүүжүүлэгшэдэй, пионервожатанарай хүдэлмэридэ горитой туhаламжа үзүүлдэг байна. Эдэнэр мүнөө зунай туршада хэhэн хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые согсолжо эхилэнхэй.

Г. ТУРТУЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Августын 23-hаа 29 болотор

ВОСКРЕСЕНИ, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Росси» гэжэ соёлой ордоной арадай инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 10.30 — «Будильник». 11.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00 — «Элүүр энхэ байлга». 12.45 — «Үглөөнэй почто». 13.15 — «Хүдөөгэй час». 14.15 — «Хүгжэмтэ киоск». 19.15 — «Баатаршалгын баллада». «Коммунистнууд» гэжэ циклhээ. 15.15 — Л. Малюгин. «Насмешливое моё счастье» — фильм-зүжэг. 17.55 — «Минии түрэл Москва шадар» — концерт. 18.45 — «Уласхоорондын hонин». 19.45 — «Фантазия» — мультфильм. 19.55 — «Чтобы ты выбрал» — уран hайханай фильм. 21.10 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 22.00—«Время». 22.35—Волейболоор уласхоорондын мүрысөөн. Эрэшүүл. СССР—Итали. 22.15 — «Человеческий голос». О. Пуленкын опероор табигдаhан хүгжэмтэ фильм. 00.15 — Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.20 — Үхибүүдтэ — «Подарок черного колдуна»—фильм. 14.30—«Струны столетий» — телефильм.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 —«Шэдитэ агшам зуурые би hайн hананаб» — фильм-концерт. 16.10 — «Искусствын уран бэлигтэн». СССР-эй арадай артист Б. П. Чирков. «hолонго». Арадай оюу[н бэлиг]эй уласхоорондын [IV] фестиваль. Индиин хат[арай] хүгжэм. 17.45 — Тамар[алгаар] уласхоорондын мүр[ысөөн.] СССР—США. 18.30 — [«Б]и 'нищета куртизан[ок» —] уран hайханай фильм (… сери). 20.00 — «Ника[ргуа:] винтовко ба гитара» — [ба]римтата фильм. 21.00 — [Амга]лан нойрсогты, багаш[уул!] «Валя хээтэй хөөрэнэ». — Баримтата фильмүүд. — «Время». 22.35 — «Д[…]ная игра» — уран hай[ханай] фильм. 24.00 — Футбо[л.] СССР-эй чемпионат. Нэгэ[дэхи] лигэ. «Локомотив» (Моск[ва]) — «Гурия» (Ланчхути).

ПОНЕДЕЛЬНИК, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «Буренка из Масленкино» — мультфильм. 10.20 — Үхибүүдтэ — фильм. «Горы зовут». 11.40 — «Ан амитадай аймаг». 12.40. 15.15—Шэнэ hонин. 15.30 — «Шинии ажал — шинии түйлалта». 16.10—«Эхын hургуули». 16.40 — Спорт. 1. Волейболоор уласхоорондын мүрысөөн. 2. Тамаралгаар уласхоорондын мүрысөөн. СССР — США.

Улаан-Үдэ. 18.05 — Спортын hонин. 18.20 — «Элүүр энхэ байлга» (буряадаар).

Орбита. 18.45 — «Би шамдаа дуулахам» — фильм-концерт. 19.05— **«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө».** «Бүд нэхэлгын предприятинуудые hэльбэн шэнэлэлгын дүй дүршэл тухай». КПСС-эй Ивановска обкомой нэгэдэхи секретарь В. Г. Клюев дамжуулгада хабаадалсаха. 19.50 —Футболой шэнжэлэл. 20.20 — В. Дельмар «Дальше — тишина» — Моссоведэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — **Фильм - зүжэгэй үргэлжэлэл.** 23.30 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 23.45 — Концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Үхибүүдтэ-фильм. «Пусть он останется с нами». 14.05 — «Как Знайка придумал воздушный шар» «Воздушное путешествие»—мультфильмнүүд. 14.40 — Коми АССР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 15.10 — Регбигээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР — Итали. 15.55 — ЦТ-гэй ба ВР-эй ород арадай академическэ хоорой концерт.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Мультфильмнүүд.

Орбита. 17.55 — «Би этигэнэб, hайхан үе саг [ерэ]мандаха» — фильм-конц[ерт].

Улаан-Үдэ. Соносхо[л]. 18.55 — «Номуудай хууд[аh]нуудаар аяншалхадаа». — Түймэр сараха тухай [ба]римтата фильмүүд.

Орбита. 19.55 — Дамж[уулгын] программа. 20.00 — [«Со]ветскэ Союзда алба хэнэ[б!»] 21.00 — «Амгалан нойрс[огты,] багашуул!». «Эльбэтэй эк[ран»]. 21.15 — Конькигаар урид[ал]най бүхэсоюзна мүрыс[өөн]. 22.00 — «Время». 22.35 — «Долина» — уран hайх[анай] фильм. 23.40 — И. К. А[й]зовскиин уран зурагай му[зей] тухай. 24.00 — Футбол. СССР-эй чемпионат. «Па[хта]кор» — «Спартак».

ВТОРНИК, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05 В. Дельмар. «Дальше — тишина» — Моссоведэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 12.40-15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ hонин. 15.35 — «Газар дээрэ» — кинопрограмма. 16.20 — Д. Шостаковичой хүгжэм. 16.55 — Үхибүүдтэ — фильм. «Голубой патруль». 18.00 — Казахай телевидени ба радиогой камерна оркестр наадана.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» (буряадаар). 19.00 —«Тэдэнэй зэбсэг — кинокамера» — очерк. 19.20 — «Саян». — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Орбита. 19.45 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 20.00 — «Эрдэм наукын байдал». 20.30 — Ф. Амиров. «Тысяча и одна ночь» — балет. 22.00 — «Время». 22.35—Л. Н. Толстой. «Воскресенье». «СССР-эй арадай артист П. Массальский уншана. 23.45 — **«Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ».** 24.00 —Футбол. «Торпедо — «Динамо» (К).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — Үхибүүдтэ — фильм. «Рядом с тобой». 14.10 — «Телестадион». 14.40 — Бетховеной хүгжэм. 15.25—«Незнайка в Зелёном городе», «Незнайка встречается с друзьями», «Возвращение» — мультфильмнүүд. 16.20 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Хүл нюсэгэн зун алхална». 17.30 — «Светофор». 18.00 — И. Калашниковай «Не поле пер[ей]ти» романhаа бүлэгүүд (5-[дахи] дамжуулга).

Орбита. 18.30 — «Залуу[шуу]лай адрес».

Улаан-Үдэ. 19.45 — Со[нос]холнууд.

Орбита. 19.55 — Дамж[уул]гын программа. 20.00 — «[Хү]дөөгэй час». 21.00 — «Ам[га]лан нойрсогты, багашуу[л!»] «Эльбэтэй экран». 21.15 [—] Уласхоорондын hонин. 22.0[0] «Время». 22.35 — «Стран[ный] отпуск» — олон серитэй у[ран] hайханай фильм (1-дэхи [се]ри).

СРЕДА, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «Ракша», «Похищение»—мультфильмнүүд. 10.45 — «Долина» —уран hайханай фильм. 11.50 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.40, 15.15—Шэнэ hонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.45 — Моцартын хүгжэм. 17.15 — «Ород хэлэн». 17.45 — «Горнистнар, дохёогоо үгыт!»

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Байгал». 18.45 — «Манай үхибүүд» — Киноочерк.

Орбита. 19.00 — «Багшын эрдэм — hургуулида». СССР-эй Педагогическа академиин президент М. И. Кондаковой үгэ хэлэлгэ. 19.45 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 20.00—«Нейтронно бомбо — хүн түрэлтэндэ эсэргүү хорото ябуулга». Политическэ шэнжэлэгшэ И. Фесуненко дамжуулга хэнэ. 20.40—«Кафе «Изотоп»—уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — Эрхүүгэй хүгжэмтэ комедиин театрай артистнарай концерт. 23.35 — «Заповедник Матсалу» — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — Үхибүүдтэ —фильм. «Приключения Электроника» (1-дэхи сери). 14.15—Баримтата фильмүүд. 15.20 — «Арадай аялганууд». 15.35 — Мультфильмнүүд. 16.35 — «Зунай амаралтын үеын ажал».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.40 — Манай айлшан — РСФСР-эй габьяата артист Юрий Соломин.

Орбита. 18.15 — «Арадай уран бэлиг» —теле-шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Агитаторнууд болон политинформаторнуудта». 19.20 — Республикын М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын 100 жэлэй ойдо. 19.45 — «Энергетикын шэнэ шэнжэ» — киноочерк.

Орбита. 20.00 — «Сагаар тухайгаа». Поэт А. Сурковой ажабайдал ба хёон байгуулхы ажал ту[хай]. 21.00 — «Амгалан нойрс[огты,] багашуул!» «Валя хээтэй [хөө]рэнэ...» 21.15 — «Киро[вой] уран гартан» — барим[тата] фильм. 21.25 — Волейбо[лоор] уласхоорондын мүрысөөн. [Тү]гэсхэлэй бүлэгэй матч. [Эрэ]шүүл. 22.00 — «Время». 2[2.35] — «Странный отпуск». (2-[да]хи сери). 23.40—С. Проко[фь]ев. «Үхибүүдэй хүгжэм». 2[4.00] — Футбол. ЦСКА — «Чер[но]морец». Забhарлалгын үе[дэ] велосипедээр дэлхэйн че[мпи]онат.

ЧЕТВЕРГ, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «Спортивна тугууд доро». Концерт. 10.25 — Мультфильмнүүд. 10.50—«Кафе «Изотоп». —уран hайханай фильм. 12.10 — «Александр Гринэй Крымдэ байhан үе». 12.40, 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35—«Совет киногой хүгжэлтын эхин шатада». 16.00—«Эдир наhан» ансамбль наадаха. 16.25—Үхибүүдтэ — фильм. «Белый пудель». 17.30 — «ПТУ-дэ юундэ, хайшан гээд hургадаг бэ?». «Кузбассай шахтёрнуудай залуу халаан».

Улаан-Үдэ. «Байгал». 18.30— «Эрдэм ба техникэ» — киножурнал. 18.10—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.55—«Депутадуудай ажал хэрэгүүд, хараа түсэбүүд». 19.35 — «Волшебные кристаллы».

Орбита. 19.45 — **«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ».** 20.00—«Ороной таряалан дээрэ». 20.15 — Совет киногой үдэртэ. Кинематографиин талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ Ф. Т. Ермаш үгэ хэлэхэ. 20.25 — «Несколько интервью по личным вопросам» — уран hайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35 — «Революциин туужанууд». 23.20 — Волейболоор уласхоорондын мүрысөөн. Түгэсхэлэй бүлэг. Эрэшүүл. 23.50 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».**

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — Үхибүүдтэ — фильм. «Приключения Электроника» (2 с.). 14.05 — «Москва шадар болоhон уулзалганууд». 14.35 — «Вертолёдоор ниидэлгын спортоор дэлхэйн чемпионат». 15.10—«Поэт Леонид Мартыновай зохёон байгуулхы ажалай шатанууд». 15.50 — «Побег», «Превращения продолжаются», «Приключения трех слонов» — мультфильмнүүд. 16.45 — Уласхоорондын конкурсын лауреат Р. Хунцария наадана.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Газар тухай баримтата фильм. 17.30 — «Факел». Ажалай гурбадахи.

Орбита. 18.00 — «Дуун [ха]тэйл үлэдэг». 18.45 — «Ар[…] бумбэгын» клубай шангай [түлөө].

Улаан-Үдэ. 19.45—Соносх[ол]нууд.

Орбита. 20.00 — РСФСР-[эй] габьяата артист Лев Лещен[ко] ба ЦТ ба РВ-гэй оркестрэй ко[н]церт. 21.00 — «Амгалан ной[р]согты, багашуул!». «Хэн бэ [гэ]хобши?». 21.15 — «Правда» г[а]зетын политическэ шэнжэл[эг]шэ Ю. А. Жуковай уласх[оо]рондын байдал тухай хөөр[өө]. 22.00 — «Время». 22.35 [—] «Странный отпуск» (3-дахи с[е]ри). 23.40 — «Хэтэ мүнхэ[…] шэнэ хото». 24.00 — Футбо[л.] «Локомотив» (М) — «Торпед[о]» (Кутаиси).

ПЯТНИЦА, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05—«Эгээл эрдэмтэй шандаган»—мультфильм. 10.20 — «Несколько интервью по личным вопросам» — уран hайханай фильм. 11.50 — «Композитор А. Касьянов». 12.40, 15.15—Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — «Шатарай hургуули». 16.55 — «Москва ба москвагайхид».

Улаан-Үдэ. 17.25 — «Дуунтай уулзалга» (буряадаар, үнгэтэ). 18.05 — «Байгал». 18.35—«Саян».

Орбита. 19.00—«ВУЗууд ба техникумүүдтэ hуралсалай шэнэ жэлэй эхиндэ». СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министр В. П. Елютинэй үгэ хэлэлгэ. 19.45 — **«Мүнөөдэр— түби дэлхэйдэ».** 20.00 — «Хүн ба хуули». 20.30 — «Осторожно — гололед!» — уран hайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35 — «Хабаяа туршаял, багагад!». 23.45— **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 24.00—Волейболоор уласхоорондын мүрысөөн. Түгэсхэлэй бүлэгэй матч. Эрэшүүл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — Үхибүүдтэ фильм. «Приключения Электроника» (3-дахи сери). 14.05 — Волго шадарай гүрэнэй ород арадай хоорой концерт. 14.50 — «Гайхамшагта баатаршалганууд», «Дахинаа хамта» — мультфильмнүүд. 15.20 — «Ильинский Зощенко тухай»— фильм-концерт. 16.25—«96-дахи намар» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Эхэ орондоо туhалнабди».

Орбита. 17.25 — «Где ключ заветный?» — Фильм-концерт. 17.55 — Рязаниин областиин «Светлый путь» колхозой түрүүлэгшэ А. Н. Акимовтай «Орленок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга. 18.35 — Баянистнуудай концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Ки[но]очерк. 19.10 — «Уран зохёо[л] уншалга». Исай Калашников[ай] «Не поле перейти» роман[hаа] бүлэгүүд (6-дахи дамжуулга). 19.40 — Мультфильмнүүд.

Орбита. 20.00 — В. Забол[от]ный наадана (балалайка). 20.[…] —«Киногоор аяншалагшад[ай] клуб». 21.00 — «Амгалан нойр[]согты, багашуул!». «Петя [ба] Красная шапочка» — муль[т]фильм. 21.15 — РСФСР-эй г[а]бьяата артист В. Мининэй [ху]тэлбэри доро Москвагай кам[ер]на хоорой концерт. 21.50 [—] Эрдэм дэлгэрүүлгын филь[м]. 22.00 — «Время». 22.35 [—] «Ожидание» — уран hайх[анай] фильм (1, 2-дохи серинүүд).

СУББОТО, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «АБВГ-Дейка...».

Улаан-Үдэ. 10.35—«Соёлой hонин» (буряадаар). 11.10—Шэнэ hонин (буряадаар). 11.25 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаhан концерт.

Орбита. 12.00 — Велосипедээр дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. 12.25 — «Уншалгын hонинууд». 12.55 — «Хани барисаан» — тележурнал. 13.25 — «Спортлотогой» 35-дахи тираж. 13.55 — «Хүн. Газар. Замбуулин». 14.20 — «Үе саг, түүхэ, образ» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.40 — «Акелын hүүлшын агналга»—мультфильм. 15.00 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 15.15 — «Бэлэн харюутай шиидхэгдээгүй хэрэгүүд» — баримтата фильм. 16.15 — Үхибүүдтэ — фильм. «Алпамыс идет в школу». 17.25 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.25 — «hолонго». Арадуудай оюун бэлигэй уласхоорондын IV фестиваль. «Хабарай аялганууд». (СРВ). 18.50 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 19.20 — «Все наоборот» — мультфильм. 19.45 — «Го-Сюшаниин мэдэрэлгэ»—баримтата фильм. 20.35—«Антон Иванович сердится» — кинокомеди. 22.00—«Время». 22.35 — Кинопанорама. 00.5—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 10.35 — «Таанад, түрэлхидтэ». 11.05 — «Эрхим шанартай элбэг эд бараан». 11.35 — Рязаниин гүрэнэй ород арадай хоорой концерт.

Улаан-Үдэ. 12.00 — Үхибүүдтэ — фильм. «Республика Шкид». 13.30 — И. Лученогой дуунууд. 14.20 — «Мүнөөдэр— манеж дээрэ».

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.50—«Переполох в зоопарке», «Волшебник появляется снова» — мультфильмнүүд. 16.30 — А. Арбузов. «Старомодная комедия» — М. Горькиин нэрэмжэтэ Куйбышевска академическэ драмын театрай зүжэг. 18.45 — «Баримтата экран». 19.45 — И. С. Тургенев. «Ажабайдалай ба уран зохёолой хуудаhанууд». 20.30 — «Хүгжэмтэ Эстони». 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Трое из Простоквашино» — мультфильм. 21.15 — «Элүүр энхэ байлга». 22.00—«Время». 22.35 —«Россия» гэжэ соёлой ордоной арадай инструментнүү[дэй] ансамблиин концерт. 23.00 [—] Футболоор СССР-эй чемпи[о]нат. ЦСКА — «Динамо» (Ки[ев]). — Забhарлалгын үедэ — ак[а]демическэ hэлюурдэлгээр дэ[л]хэйн чемпионат.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Залуу багша» — түрүү бэшэг. «hогооборишье hаань hүридөө» — тэжээл бэлдэлгэ тухай мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Таряа хураалгые угтуулан: комбайнуудай жолоодо дахинаа» — Л. Антоновой статья. Республикын барилгын талмайнууд дээрэhээ абтаhан мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. Ажахы эрхилэлгын онол: үйлэдбэрилгые хүтэлбэрилэлгэ. «Ажалай бүтээсын нөөсэнүүд» — Л. Потаповай статья. «Дээдэ политическэ» — Л. Коллекерэй статья. Түрэл орон доторнай. Хүдөөгэй барилга. «Городой[…]аад. үшөө hайн» — Д[…]даевай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Үмсынхидтэй яашье [бэ]шэгүй» — овощ худа[лдаа]га тухай шүүмжэлхы ста[тья]. «Эб найрамдал хамгаал[га] эгээл шухала» — «Со[ветская] жизнь» газетын [хүтэл]шагшадта Л. И. Бреж[невэй] хандалга. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Харагшадтай уулзалга» Хойто-Казахстанай ород [дра]мын театрай гастрол[ь] тухай фото-мэдээсэл. [«…] мүнхын нуурай дэргэдэ» В. Маркинай статьягай [үр]гэлжэлэл. Телевидениин [до]лоон хоногой программа.

Редактор Р. Б. ГАРМА[…]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63 фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госуда[р]ственного комитета Бурятской АССР п[о] делам издательств полиграфии и кни[ж]ной торговли.
Н-02454. Заказ № 194. Индекс 5801[…]